Кумпаны: TYGODNIOWY PROGRAM TELEWIZYJNY

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 12 (525) Год XI 20 САКАВІКА 1966 г. Цана 60 гр.

Прадвесне. Фота: В. Рудчык

У пошуках неспакойных

Былі Грамніцы. Каля царквы ў Кляшчэлях стаялі фуры. Сонныя коні пырскалі, а гаспадары заводзілі суседскія гутаркі каля гасподы і ў ёй. Двух маладых хлопцаў, патупіўшы вочы на наскі сваіх ботаў, якімі дзюбалі абледзянелы снег, размаўлялі пра жаніцьбу. «Яшчэ не жэнішся?» «Не-е-е», — разцягнута і няўпэўнена заспяваў другі.

У гасподзе панавала атмасфера вышэйшых таямніц. Малады са старым цалаваліся, пяшчотна называючы сябе брыдкім словам. Пілося піва: халоднае — з цукрам, без цукру; цёплае — з цукрам, без цукру. Выбар вялікі.

У тутэйшай гасподзе ёсць звычай, што чарку выпіць перад гадзінай 16-тай не можна. Але нідзе аб гэтым не напісана. Можна спадцішка выпіць, купленую ў краме і прынесеную ў кішэні. А якая розніца, што з вялікага куфля? На месца трапіць. А ў эстэтыку піцця алкаголю ў нас ніхто не думае гуляць.

Нават нябрыдка выпісаная вывеска павучае: «Хочаш мець чысціню, захавай яе сам». Але ж скажыце, хто ў нас чытае вывескі, калі не мусіць? І ў сувязі з тым сталыя наведвальнікі кляшчэлеўскай гасподы не клапоцяцца пра захаванне чысціні ў ёй.

Мае роздумы перарваў Славэк (так усе яго завуць) Місеюк, які ў Кляшчэлях вядзе бібліятэку, дэкламатарскі гурток у сельскагаспадарчай школе, драмгурток, быў і ёсць прыкладам тых (кляшчэлеўцаў) неспакойных, якіх я шукаю. Ці таксама на піўцо ў гасподу? Не, па мяне.

ПІВА З ЦУКРАМ ЦІ БЕЗ ЦУКРУ

Я ўжо з кампетэнтным правадніком іду ў пошукі. Чаго? Чагосьці, што б гаварыла пра новыя Кляшчэлі, пра бурлівае жыццё. Працуе тут ад двух год грамадскі цэнтр культуры, да якога належаць перад усім ГРН, ГС і ПОМ. Кожны з іх павінен нешта ўнесці ў супольную справу. ГРН, як казаў сакратар яе, купіла гітару і перкусію для некалькіасабовага калектыву, якім ад красавіка будзе кіраваць Фердынанд Зажыцкі, сцягнуты спецыяліст з Сямяціч. ПОМ дае яму памяшканне і працу.

Роля кляшчэлеўскага ГС-у — асобная гісторыя. Калі пару год таму будаваўся магазін, вуглавыя дзверы да яго ад галоўнай вуліцы мелі ўводзіць чалавека ў мілую па-сучаснаму абсталяваную кавярню. Да яе адкрыцця не дайшло. І так рассыпаліся надзея і вера ў ГС. Неадкрытую кавярню заменена на склад мэблі, як можна сцвердзіць праз шпаркі недакладна замаляваных вокнаў.

На цяжкае пытанне «чаму», прэзас ГС Мікалай Младзяноўскі адказвае: «Мы хацелі і ПЗГС у Гайнаўцы хацеў, каб у тым месцы была кавярня. Інакш распарадзілася ваяводства — ВЗГС». Паіхняму там мае быць продаж мэблі і матораў. Скок не малы. А кавярня? Ад яе прэзас не адрокся. У будынку самога ГС пакой, які меў быць яго кабінетам, аддаў на буфетнае памяшканне будучай кавярні, а большую залу пабач на самую кавярню са столікамі. Паказвае мне ўжо звезеныя крэслы, падрыхтаваныя схоўкі. Будзе кавярня вось-вось! Прэзас носіцца з думкай утварыць пры гэтым культурным пункце хор. Традыцыі ў Кляшчэлях ёсць. Сам некалі спяваў у хоры.

(Працяг на стар. 3)

АЛЯКСЕЙ ПЫСІН

Новыя вершы

*

На лугах зіма туманы сушыць,
У садзе злёт паўночных снігіроў.
Над пагостам чорны воран кружыць,
Той, што помніць трох багатыроў.
Першабытны іней. Снег нягалы.
Ў белых правадах стаіўся час:
Быццам людзі ў космас не лятали,
Быццам сам іду у першы клас. —
Вось вярнуся з школы — без абеда
Пабягу да птушак пад абрыў:
Кружыць воран — папрашу суседа,
Каб з берданкі ворана забіў...

*

Ад бяды — да салёнай вады,
Ад салёнай — да воблачнай пены.
Самалёты і паязды
Прасвяцілі наскрозь, як рэнтгены.
І прапісана мне цішыня,
Сталы роздум нясу — замест леку.
Адчуваю на выкаце дня
Зябкі подых наступнага веку.
Промні першыя ўбачыць гара
І пастух, што ўзнімаецца з статкам.
Я хацеў бы, нібы ля кастра,
Пастаяць перад новым пачаткам.

*

Помняцца барозны і світанні,
Гліна і пясок ля асакі.
Хтосьці з нас жыве на ўзносах даўніх,
Падбірае з поля каласкі.
Ды пакуль аддаць нямое цела
І на ўсё глядзець ужо здаля, —
Трэба б зразумець — чаго хацела
І чакала добрая зямля,
Трэба б зразумець яе трывогу,
Прачытаць хмурынкі, што ляглі...
Узнімайце цвёрдую аблоку,
Дзён астатніх цяжкія плугі!

*

Лямпачка — паўночнае свяціла,
Спелы німб і цень.
Ноч касмічная не пагасіла
Незакатны дзень.
Свеціць камень, свеціць дом сасновы,
Свеціць даўні след,
Свецяць думы, свецяць тыя словы,
Што імкнуцца ў свет.

*

Непазбежнасць адчуўшы, маўкліва,
Непрыкметна знікаюць сланы.
Свет жыве. Пабялела маліна.
Валам коціць суботнік лясны.

*

Лес да макавак гулам спавіты,
Тоне ў ім непадслуханы крок.
Між дубоў муравей цягавіты
Ношу ў трыста пудоў павалок.

*

Цябе, як пушчу, адкрываю
У зменах часу і святла.
То ты прамая, то крывая,
То немая, то гаваркая,
То ты — расінка, то — смала.
Калі ты блізка — так малюю,
Адыйдзешся — і пазнаю
Бездапаможную, малую,
Цябе былінку палявую,
Былінку горкую маю.

*

Без паклону, без «да пабачэння»
Ветракі бясшумна адплылі.
Мы спазналі жорсткасць прыцягнення
І адчулі ўстойлівасць зямлі.
Каб саломку ўсюды падсцілалі,
То напэўна б жолуд не прарос.
Дрэвамі, цыбатымі сцяблами
Лета ўзносіцца ў смугу нябёс.
Камень. Тугаплаўкі пласт пад плугам,
Гострых камянёў знямелы рух.
Пажаданне ёсць: хай будзе пухам...
Што ж — яшчэ праверым гэты пух.

Польшча, якой не ведаем

Пад такім супольным загалоўкам ад пачатку лютага г. г. «Жыцце літэрацке» друкуе цыкл рэпартажаў Ежы Лёвеля. Цыкл прысвечаны нацыянальным меншасцям у Польшчы і ахоплівае шырокі круг праблемаў нацыянальнага пытання ў нашай краіне.

У нумары за 27 лютага надрукаваны абшырны рэпартаж п. з. «Беларусы». У ім Е. Лёвель піша аб сучасным жыцці беларусаў на Беласточчыне.

Ініцыятыва «Жыцця літэрацкага» і Ежы Лёвеля заслугоўвае як найбольшай падтрымкі: аб жыцці нацыянальных меншасцей рэдка піша наш цэнтральны друк, тым больш у такіх маштабах, як гэта зрабіла «Жыцце літэрацке». Чакаем на іншыя публікацыі. (рл)

СУПЯРЭЧНАСЦІ АБВАСТРАЮЦЦА

Дыпламатычная вайна, якую Вашынгтон спрабуе арганізаваць супраць Францыі, пачынае набываць усё больш адчувальныя абрысы. Дзяржаўны дэпартамент праводзіць «кансультацыі» з членамі НАТО, спрабуючы выпрацаваць агульную лінію супраць патрабавання дэ Гоґя аб выпрацоўцы новага статуса для амерыканскіх войск, што знаходзяцца ў Францыі.

Палажэнне аб статусе амерыканскіх войск у Францыі падпісана прадстаўнікамі толькі дзвюх краін — ЗША і Францыі. На гэтай падставе французскі ўрад прапанаваў Вашынгтону пачаць двухбаковыя перагаворы аб змяненні іх статуса. Прэзідэнт Джонсан з парога абвергнуў гэту ідэю і замест яе прапанаваў абмеркаванне данай праблемы ўсімі членамі НАТО. Ён накіраваў пісьмо заходнегерманскаму канцлеру Эрхарду, у якім інфармаваў бонскага лідэра аб амерыканскай пазіцыі. Як і трэба было чакаць, Бон адразу ж стаў на бок ЗША і патрабуе абмеркавання пытання аб статусе амерыканскіх войск у Францыі ўсімі членамі НАТО.

Газета «Балтымар сан» называе спрэчку паміж Вашынгтонам і Парыжам па пытанню аб тым, у якім саставе павінен абмяркоўвацца статус амерыканскіх войск у Францыі, «першым раундам у стычцы паміж дзвюма краінамі».

Мяркуючы па ўсім, дзяржаўны дэпартамент прашчупвае цяпер настрой сваіх партнёраў адносна таго, ці згодны яны на скліканне спецыяльнай канферэнцыі міністраў замежных спраў краін НАТО для абмеркавання «арганізацыйнага крызісу Атлантыцкага блоку», які, паводле слоў газеты «Нью-Йорк таймс», з'яўляецца «самым жорсткім» за ўсю яго гісторыю. Вашынгтон утлумачвае сваім саюзнікам думку аб тым, быццам бы Францыя імкнецца ўстанавіць гегемонію ў Еўропе.

—Еўрапейцы і амерыканцы лічаць, — піша газета «Нью-Йорк таймс», — што канчатковай мэтай дэ Голя з'яўляецца скарачэнне амерыканскага ваеннага і палітычнага ўплыву на еўрапейскім кантыненце».

Урад ЗША баіцца, што дзеянні дэ Голя прывядуць да таго, што штабы НАТО, войскі ЗША і Канады, будуць выстаўлены з тэрыторыі Францыі. Гэта з'явіцца канцом для НАТО, заявіў адзін вядомы амерыканскі дзеяч газеце «Вашынгтон — пост».

Але што азначае для Злучаных Штатаў НАТО?

«Атлантычны саюз, — піша газета «Нью-Йорк таймс», — гэта сродак для ЗША захаваць кіруючую ролю ў справах Заходняй Еўропы». Вось чаму, напрыклад, сенатар Джэкаб Джавітс сказаў у сенаце прамову, у якой ён запатрабаваў ад свайго ўрада зрабіць усё для таго, каб НАТО засталася галоўнай воссю амерыканскай знешняй палітыкі. «ЗША, падкрэсліў ён, — павінны быць гатовы працягваць захоўваць структуру і дзейнасць НАТО... і без прэзідэнта дэ Голя». Ён прапанаваў распрацаваць планы пераводу штабаў НАТО ў Англію або краіны Бенілюкса. На пераезд, паводле яго слоў, прыйдзецца затраціць каля аднаго мільярда долараў. Але гэта, заявіў сенатар, «прыймальная цана» за захаванне НАТО.

З БССР

З'езд беларускіх камуністаў

На пачатку сакавіка адбыўся дваццаць шосты з'езд Камуністычнай партыі Беларусі (КПБ). Са справаздачным дакладам выступіў першы сакратар Цэнтральнага Камітэта КПБ, П. М. Машэраў.

Машэраў, між іншым, сцвердзіў:

«Міністэрствы і ведамствы, партыйныя камітэты і пярвічныя партарганізацыі, кіраўнікі прадпрыемстваў павінны сканцэнтраваць галоўную ўвагу на ўдасканаленні ўнутрызаводскога планавання, уліку і аналізу; арганізацыі найбольш рацыянальных вытворчых сувязей, умацаванні ўнутрызаводскага гаспадарчага разліку, узмацненні матэрыяльнага стымулявання работнікаў; укараненні сістэмы навуковай арганізацыі працы і кіравання вытворчасцю».

Характэрнымі з'яўляюцца загалоўкі раздзелаў даклада Машэрава. Вось для прыкладу некалькі з іх:

«Забяспечыць высокія тэмпы росту грамадскай вытворчасці і павышэнне яе эфектыўнасці — галоўная задача Кампартыі Беларусі».

«Павышэнне дабрабыту народа — важнейшы клопат Кампартыі Беларусі».

Газета «Чырвоная змена» надрукавала некаторыя інфармацыйныя даныя аб з'ездзе. На гэты з'езд выбрана 724 дэлегаты — у тым ліку 122 працаўнікі сельскай гаспадаркі. 353 дэлегаты мае партыйны стаж з 1941 па 1950 гады, 114 дэлегатаў мае партыйны стаж з 1961 і наступных год.

Сярод дэлегатаў 486 беларусаў, 229 рускіх, 42 украінцаў і 24 дэлегатаў іншых нацыянальнасцей. Сярод дэлегатаў 165 жанчын.

У склад новага Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі выбраны выдатны беларускі паэт Максім Танк.

5 сакавіка адбыўся пленум нававыбранага Цэнтральнага Камітэта КПБ. Першым сакратаром ЦК КПБ паўторна выбраны П. М. Машэраў, другім сакратаром выбраны Ф. А. Сурганаў, сакратарамі ЦК КПБ выбраны С. Прытыцкі, С. Філімонаў, С. Пілатовіч. *(СЯ)*

«ЗАВЯШЧАННЕ ГІТЛЕРА» (7)

Планы каланіяльнай імперыі

У «Завяшчанні Гітлера» ёсць шмат выказванняў па пытаннях каланіяльнай палітыкі. Скажаючы агульнавядомыя гістарычныя факты, Гітлер сцвярджаў, што Германія нібыта ніколі не імкнулася да каланіяльных захопаў, не праводзіла імперыялістычнай палітыкі. У перыяд фашысцкага панавання Германіі таксама была варожая каланіяльная палітыка, дэмагагічна заяўляў фюрэр, бо ён, Гітлер, добра ведаў, зыходзячы з вопыту гісторыі, што валоданне калоніямі прыводзіць дзяржавы, якія валодаюць імі, да заняпаду. «Мы ніколі не адчувалі вельмі моцнага жадання стаць каланізатарамі, — гаварыў Гітлер 7 лютага 1945 года. — Нават павярхоўнае знаёмства з гісторыяй як старажытнай, так і сучаснай паказвае, што заморскія пачынанні заўсёды ў канчатковым выпадку прыводзілі да збяднення тых, хто іх наладжваў. Усе такія народы ўрэшце-рэшт знясільваліся ў выніку ўласных намаганняў, і ў адпаведнасці з непазбежным развіццём падзей яны ўсе станавіліся ахвярамі або народжаных імі сіл, або сіл, якія яны ж зноў абуджалі да жыцця... Вывучэнне колькі-небудзь працяглага перыяду ў гісторыі пераконвае ў справядлівасці сказанага. Іспанія, Францыя і Англія — усе яны аслабелі, страцілі жыццёвыя сілы і знясілілі сябе ў марных каланіяльных справах... Паколькі каланізацыя не з'яўляецца той дзейнасцю, да якой заклікана Германія, Германія ніколі не павінна мець нічога агульнага з каланіяльнымі краінамі і павінна заўсёды ўстрымлівацца ад падтрымкі іх каланіяльных імкненняў».

Такім чынам, калі верыць няўдачліваму фюрэру, фашысцкая Германія ніколі не імкнулася да валодання калоніямі, і ўсе яе думкі былі накіраваны на правядзенне адной толькі «кантынентальнай палітыкі». Аднак сцвярджаць так — значыць не толькі скажаць гістарычныя факты, але і свядома заплюшчваць вочы на характар міжнародных адносін у перыяд паміж дзвюма сусветнымі войнамі.

Вядома, што адной з асноўных, галоўных прычын, англагерманскіх імперыялістычных супярэчнасцей з'яўляецца барацьба за калоніі. Пацярпеўшы паражэнне ў першай сусветнай вайне, Германія страціла свае каланіяльныя ўладанні, якія большай часткай перайшлі да Францыі і Англіі з яе дамініёнамі. Распрацоўваючы планы новай сусветнай вайны, германскія імперыялісты хацелі не толькі вярнуць свае ранейшыя калоніі, але і набыць новыя. Бязглуздыя планы фашысцкага кіраўніцтва, звязаныя з заваяваннем германскага сусветнага панавання, уключалі ў сябе знішчэнне заходнееўрапейскіх праціўнікаў Германіі — Англіі і Францыі. У адрозненне ад пачатку XX стагоддзя, калі Англія і Германія вялі жорсткую барацьбу за захоп калоній, рынкаў збыту і крыніц сыравіны, за сферы прыкладання капіталу, напярэдадні другой сусветнай вайны германскі імперыялізм не мог, вядома, разлічваць на ўдалы зыход непасрэднай барацьбы за перадзел калоній у Азіі, Афрыцы і іншых заморскіх тэрыторыях без разгрому яго імперыялістычных супернікаў і ўстанаўлення германскай гегемоніі.

Германскія імперыялісты, якія развязалі ў верасні 1939 г. другую сусветную вайну, мелі як вядома, старанна распрацаваныя планы нападзення на асобныя еўрапейскія дзяржавы. Не менш старанна гітлераўцы падрыхтоўвалі правядзенне агрэсіўных акцый і за межамі еўрапейскага кантынента. Найбольш поўна і падрабязна каланіяльныя дамаганні германскага імперыялізму былі выкладзены летам 1940 года ў «мемарандуме» аднаго з актыўных дзеячоў фашысцкай партыі фон Корсванта. У адпаведнасці з асноўнымі палажэннямі «мемарандума» фон Корсванта Германія мела намер захапіць ці паставіць пад свой кантроль вялікія тэрыторыі ў Афрыцы, у Азіі, на Блізкім і Сярэднім Усходзе, у Амерыцы. Рад еўрапейскіх дзяржаў гітлераўцы мелі намер ператварыць у свае калоніі: ў «мемарандуме» ішла гутарка аб тэрыторыі Бельгіі, Паўночна-Заходняй Францыі, Югаславіі, Румыніі, з яе нафтавымі багаццямі і інш. «Мемарандум» фон Корсванта паказвае, што пытанне аб пераразмеркаванні каланіяльных уладанняў было адным з галоўных клопатаў германскіх імперыялістаў.

МЕСЯЦ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ КНІЖКІ

У Беластоцкім ваяводстве месяц сакавік аб'яўлены месяцам сельскагаспадарчай кніжкі. У сувязі з гэтым нядаўна Ваяводскі камітэт ПАРП наладзіў спецыяльную нараду прадстаўнікоў усіх устаноў, якія неяк звязаны з вёскай. На нарадзе абмяркоўваліся способы больш паспяховага распаўсюджвання кніжак сярод сялян.

Статыстычны гаспадар Беласточчыны на працягу мінулага года аддаў на сельскагаспадарчую кніжку толькі 10 злотых. Гэта мала. Сялянам трэба многа вучыцца. У сельскай гаспадарцы дзеецца цяпер столькі новага, што добры гаспадар без кніжак не абыдзецца. Асабліва ўвазе нашых сялян прапануем дзесяцітомную «Бібліятэку селяніна практыка».

На нарадзе пастаноўлена, між іншым, аб'явіць *нядзелю 20 сакавіка днём масавага продажу кніжак аб сельскай гаспадарцы*. Працаўнікі прадпрыемства «Дом кніжкі» раз'едуцца ў гэты дзень па вёсках і там на месцы будуць прадаваць кніжкі для сялян. У гэтым мерапрыемстве забавязаліся дапамагчы ўсе ўстановы звязаныя неяк з вёскай. Яны 20 сакавіка накіруюць з кніжкамі ў вёскі сваіх людзей. *В. Р.*

ТЭЛЕВІЗІЯ

PONIEDZIAŁEK 21.III.

16.50 Program dnia; 16.55 Wiadomości dziennika tv; 17.00 Dla dzieci: „Psia przysługa” — [illegible] („Tomek i pies”) (Łódź); [illegible]5 Dla młodych widzów: „[illegible]zkosze łamania głowy”; 17,35 „Klakson” — mag. motoryzacyjny; 17.55 „Giełda reporterów” (Poznań); 18.20 „Kino Krótkich Filmów”; 18.50 „Eureka” — magazyn popularno-naukowy; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 Teatr TV: „Huzarzy” Piotra Arystydesa Breala. Tłum. — W. Natanson, reż. — J. Kulczyński, reż. tv — J. Wiśniewska, scenogr. — X. Zalewska. Wykonawcy: J. Bańska, K. Lubieńska, I. Horecka, J. Wołłejko, J. Bukowski, A. Kozak, K. Kumor, J. Nalberczak, G. Nehrebecki, M. Pawlikowski, R. Pietruski, T. Pluciński; ok. 21.30 „Na półkach księgarskich”; 21.40 Dziennik telewizyjny; 21.50 9-ta lekcja języka angielskiego (Łódź).

WTOREK, 22.III.

9.55 Dla szkół (kl. IX) Język polski: Molier „Skąpiec” („Dzieje dramatu”); 10.25 „Światło odległej gwiazdy” — cz. I, film fab. radz. (Poznań); 11.35 Przerwa; 16.20 Program dnia; 16.25 Politechnika TV — Kurs Przygotowawczy. Fizyka (składanie sił — reguła równoległoboku). Wykładowca — prof. dr W. Mościcki (Gdańsk); 16.55 Wiadomości dziennika tv; 17.00 Dla dzieci: „Kino Ptyś”; 17.15 Dla dzieci: „Jak powstaje statek” (Szczecin); 17.40 „Spotkania z przyrodą”; 18.05 „Próby” — miesięcznik konsumenta (Łódź); 18.30 „Śladami Pitagorasa” — teleturniej; 19.00 „Wino i krew” — repor. film. z Hiszpanii; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 „Reklama dźwignią handlu” — rep. (Katowice); 20.25 „Światło odległej gwiazdy” cz. I — film fab. radz. (Poznań), reż. I. Pyriew; 21.35 Dziennik telewizyjny; 21.45 Politechnika tv — Kurs Przygotowawczy — Fizyka (składanie sił — reguła równoległoboku) (Gdańsk); 22.15 9-ta lekcja języka francuskiego (Poznań).

ŚRODA, 23.III.

9.55 Dla szkół (kl. VI) Fizyka: „Ciśnienie atmosferyczne”; 10.25 „Światło odległej gwiazdy” cz. II — film fab. radz. (Poznań); 11.35 Przerwa; 16.15 Program dnia; 16.20 Politechnika TV — Kurs Przygotowawczy: Matematyka (równania i nierówności wyższych stopni) Wykładowca doc. dr St. Gładysz (Wrocław); 16.50 Wiadomości dziennika tv; 17.00 Teatr Młodego Widza: „Sposób Alcybiadesa”. Reż. — E. Niziurski, reż. tv — B. Radkowski, scenogr. — J. Gorazdowski. Wykonawcy: J. Walterówna, T. Bogucki, F. Chmurkowski, J. Durjasz, L. Dytrych, R. Kubiak, S. Libner, J. Tkaczyk, W. Zagórski, T. Zaliwski; 18.00 „Tygodnik Wiejski” — „Kiedy trzeba podjąć decyzję?” (Łódź); 18.25 „Gdańsk i Pomorze w muzyce polskiej” Wykonawcy: Zespoły Muzyki Dawnej Filharmonii Pomorskiej im. I. Paderewskiego w Bydgoszczy. (Interwizja); 18.55 Wszechnica TV: „Perypetie odważnego kronikarza” Przed kamerami doc. dr J. Tazbir; 19.25 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 „TV Kurier Warszawski”; 20.15 „Światło odległej gwiazdy” cz. II — film fab. radz. (Poznań), reż. I. Pyriew; 21.25 „Światowid” — mag. spraw międzynarodowych. 21.50 Dziennik telewizyjny; 22.00 Politechnika TV — Kurs Przygotowawczy: Matematyka (równania i nierówności wyższych stopni) Wykładowca — doc. dr St. Gładysz (Wrocław); 22.30 9-ta lekcja języka rosyjskiego.

CZWARTEK, 24.III.

10.55 Dla szkół (kl. VIII—XI) Język polski: „Proza” („W obliczu XX wieku”); 11.25 Przerwa; 15.55 Program dnia; 16.00 9-ta lekcja języka francuskiego (Poznań); 16.20 TV Kurs Rolniczy: „Walka z chorobami i szkodnikami roślin zbożowych”; 16.55 Wiadomości dziennika tv; 17.00 Dla młodych widzów: „W nierównej walce” (Katowice); 17.20 Dla młodych widzów: „TV Klub 13-latków”; 17.40 „Informator Handlowy”; 17.50 „Nie tylko dla pań” — magazyn; 18.10 „Arcydzieła muzyki prezentuje Leonard Bernstein”; 18.40 „Sprawy do załatwienia” — program poświęcony jakości budownictwa mieszkaniowego; 19.05 „Kwadrans zagadek” — teleturniej; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 „Teatry Rzymu” — film polski; 20.15 „Jeżeli zostanę sam” — film fab. USA od lat 16. W roli głównej Humphrey Bogart; 21.45 „Bez apelacji” cz. II; 22.10 Dziennik telewizyjny.

PIĄTEK, 25.III.

12.45 Dla szkół (kl. III) „Podróżujemy samolotem” (Łódź); 13.05 Przerwa; 16.30 Program dnia; 16.35 9-ta lekcja języka angielskiego (Łódź); 16.55 Wiadomości dziennika tv; 17.00 Dla dzieci: „Miś z okienka”; 17.15 Dla młodych widzów: „Mały mężczyzna” — rep. film. (Gdańsk); 17.40 Film z serii: „Wspomnienie ze strychu” (franc.); 18.05 „Pierwsze kroki” — program historyczny; 18.30 Wszechnica TV „Czy państwo lubią matematykę?”; 19.00 „Wielokropek” — tyg. aktualności satyrycznych; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 „W Chobrzanach” — rep. film.; 20.15 Teatr TV (Kraków) „Pierwszy i ostatni” Johna Galsworthy'ego. Tłum. — W. Kragen. Adapt. — W. Krzemiński i J. Kaszycki. Reż. — W. Krzemiński. Reż. tv — A. Wasylewski. Scenogr. — M. Garlicki. Wykonawcy: A. Seniuk, J. Grabowski, L. Herdegen, R. Kajetanowicz, J. Kaunas, A. Kruczyński, J. Nowak; ok. 21.25 „10 minut recenzji”; 21.40 Dziennik telewizyjny; 21.50 „Kultura polska na szlaku wschód—zachód” (dyskusja).

SOBOTA, 26.III.

9.55 Dla szkół (kl. XI) Biologia „O dziedziczności”; 10.25 „Szpiegostwo do kwadratu” — film. fab. ang.; 11.55 Dla szkół (kl. VII) Geografia: „Japonia” („Krajobrazy i ludzie świata”), 12.15 Przerwa; 15.20 Program dnia; 15.25 „Gimnastyka na MOSF młodzieży 13, 14 lat” z cyklu wychowanie fizyczne naszych dzieci; 15.40 9-ta lekcja języka rosyjskiego; 16.00 Loty narciarskie (Planica — Jugosławia); 17.05 Wiadomości dziennika tv; 17.10 „Program Tygodnia”; 17.30 Dla młodych widzów: Konkurs „5 milionów”, 18.30 „Rysunkowe przygody” — film; 18.55 „Co to jest 20 lat” — rep. film; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 „Monitor”; 20.00 „Jazz, jazz, jazz” — program filmowy; 20.30 „Przedstawiamy” — program rozrywkowy w wykonaniu artystów polskich i jugosłowiańskich. Scenariusz — S. Biełousow, reżyseria — W. Filler, scenogr. — X. Zaniewska; 21.30 Dziennik telewizyjny; 21.45 Wiadomości sportowe; 21.50 „Kulisy wielkiej rewii” — film fab. USA.

NIEDZIELA, 27. III.

8.55 Program dnia; 9.00 „Pamiątki gruzińskiej architektury” (Tbilisi — ZSRR); 9.20 TV Kurs Rolniczy: „Walka z chorobami i szkodnikami roślin zbożowych”; 9.55 „Podrzutek” — film radz.; 11.05 Wiadomości dziennika TV; 11.15 „Kwadrans wiejski”; 11.30 „Koń, który mówi” — film; 11.55 Sprawozdanie filmowe z lotów narciarskich w Planicy (Jugosławia); 12.55 „Władcy mgieł i wichrów” — rep. film. („Ludzie i zdarzenia”); 13.10 „Polska muzyka ludowa” (Łódź). Program prowadzi prof. M. Sobieski; 13.40 „Remuh” („Piórkiem i węglem”) (Kraków); 14.00 „Teatrzyk dla przedszkolaków”: „Własny bocian” A. Chodorowskiej. Reż. — P. Friedrich, scenogr. — K. Mielech, muzyka — A. Markiewicz; 14.30 „Sprawozdanie sportowe; 15.15 „Narodziny Theatrum Narodowego” — film dokumentalny; 15.30 „Telewizja od środka” — teleturniej; 16.20 „3000 sekund z L. J. Kernem” — program rozrywkowy (Łódź). Scenariusz — H. Jakóbczyk i J. Rzeszewski, reż. — J. Rzeszewski. Wykonawcy: A. Dymsza, B. Kraftówna, T. Łomnicki, M. Stebnicka, H. Kwiatkowska, K. Sienkiewicz, J. Fedorowicz i inni;17.05 „Studio 63” — „Poezja polskiego Oświecenia”. Reż. — A. Hanuszkiewicz, real. tv — B. Olbromska, scenogr. — M. Stajewski. Wykonawcy: Z. Kucówna, S. Butrym, M. Dmochowski, T. Janczar, F. Jaśkiewicz, J. Paluszkiewicz, K. Wichnianrz; 17.50 Europejskie Igrzyska Lekkoatletyczne a hali (Dortmund — NRF); 18.45 Program z cyklu „Portrety” — „Bruno Jasieński”. Scenariusz i realizacja — G. Lasota; 19.20 „Dobranoc”; 19.30 Dziennik telewizyjny; 20.00 „Słownik Wyrazów Obcych”; 20.15 „Kameleon” — film fab. włoski, w roli głównej A. Sordi; 21.35 „Sportowa Niedziela”.

Сёння змяшчаем падборку матэрыялаў вучняў беларускага ліцэя ў Гайнаўцы. Прыпамінаем, што трэба дасылаць не толькі літаратурныя спробы, але таксама і іншы матэрыял з жыцця ліцэяў: артыкулы, інфармацыі, здымкі і г. д.

ЗІМА

Марозна ноч стаяла за акном.
Зямля, пакрыта пухкім снегам,
Як пасля працы, спіць спакойным сном,
Спыніўшы бег жыцця з вячэрнім бегам.

Над лесам выплыў месяц — маладзік,
У небе засвяцілі зёзды — прыгажуні.
І соснаў цень на поле палажыў
Гарачы подых будзіўшайся руні.

«СУСЕДКА»

Бяроза

На дварэ цёмна, толькі дзе-нідзе засвецяць зоркі на небе. Майскі вецер калыша косы маладой бярозы, апушчаныя да самай зямлі. Пад бярозай сядзіць Ганна з дзіцём на руках. І плача.

У дзвярах хаты паказаўся Іван. Ён ішоў перакідваючыся з боку на бок. У руках нёс сякеру. Падыйшоўшы да жонкі, падсунуў ёй вастрыё пад нос і сказаў:

— Зарубаю! Уцякай, шэльма!

Ганна палажыла на зямлю дзіця і ўпала перад Іванам на калені.

— Не рубай, не выганяй з хаты, — прасіла яна.

Іван паваліў яе на зямлю і пачаў біць нагамі. Ганна заплюшчыла вочы і, як бы ў сне, гаварыла:

— Бі, забі, брадзяга, толькі пакажы мне яшчэ малога!

Уверсе ціхенька шумела бяроза.

Міша Тэлешэўскі

„Першыя крокі"

Снегу стала менш. На дарогах стаялі вялікія лужыны. Наступала вясна. Людзям стала весела. Разам з людзьмі радавалася і я. Гэта была вясна, калі я канчала інстытут. Апошнія экзамены прайшлі добра. Такім чынам я стала даследчыкам палярных краін. Менавіта гэтай прыгожай вясною разам з групай даследчыкаў атрымала пуцёўку на працу ў Антарктыду.

Падарожжа было вельмі цікавым. І вось перад намі з'явілася пустыня пакрытая снегам. Дзе-нідзе з'яўлялася па некалькі дрэў. Недалёка нашай станцыі знаходзілася гіганцкае мора, пакрытае снежнымі скаламі. Нам было вельмі цяжка працаваць. Уставалі рана, а спаць ішлі апоўначы. Штодзень мы ішлі шукаць новых шляхоў. Мы былі ўжо недалёка полюса, калі трагічна загінуў кіраўнік нашай экспедыцыі — Калі. Разам з яго смерцю прапала ахвота да работы і далейшых пошукаў. Аб гэтым мы далі знаць у Варшаву. Так мучыліся яшчэ тыдзень. Нам не хапала харчоў і паліва. Кожны думаў аб сваіх блізкіх. Мы абрадаваліся тады, калі на гарызонце угледзелі самалёт. Шчасліва вярнуліся ў Варшаву. Першая экспедыцыя закончылася няўдачай. Пасля падарожжа мне напомніліся словы выхавацеля-педагога: «Першыя дні кожнай працы канчаюцца няўдачай, але потым бываюць поспехі».

Гэта была шчырая праўда, якую я паўтарала заўжды.

«Данка Лі»

ЛІЦЭІСТЫ, ПІШЫЦЕ Ў НАШ КЛУБ

Мастацкі калектыў Гайнаўскага беларускага ліцэя на V з'ездзе БГКТ.
Фота С. Грынявіцкі

СУСТРЭЧА ВЯСНЫ

— Добры дзень, Максім!

— Здароў, Сцяпан! Пра ваўка размоўка, а ён тут. Так і ў нас. Выбіраўся я да цябе тры дні і выбрацца не мог. Прызнаюся табе: жонка не пускала...

— Жонка?. Ты натолькі дурны, каб яе слухаць. У мяне, напрыклад, скажу: галубачка, сак лачка пойдзем сёння ў рэстаран, і яна ідзе, як каза на вяроўцы...

Сцяпан, начухаўшы свой велізарны лоб, на якім вiднеліся ўжо глыбокія зморшчыны, маркотна сказаў:

— Шкада, даражэнькі кумок, што гэтыя «козы» ўсе неаднолькавыя. Я сваю Агату як ужо і не называў, а яна якой была, такою засталася.

Ну, але гэта не важна. Я да цябе прыйшоў, Максімка, па важнай справе. Праўду кажучы, не прыйшоў, але ўцёк ад жонкі...

—Ты зноў вяртаешся да той непрыемнай тэмы? — перабіў яму Максім.

—Ды як, кумок, не вяртацца, калі Агата мяне так «згрызе» за дзень, што цэлы тыдзень хаджу, быццам кантужаны. Вось казала, напрыклад, як пайду да цябе, то яна пойдзе і павесіцца.

У гэты час з яго вузенькіх вачэй сплыла адна, а потым і другая сляза велічынёю гарохавых зярнят. Ён абцёр вялікімі спрацаванымі кулакамі заплаканыя шчокі і пачаў гаварыць далей, толькі крыху цішэй, як быццам стараўся, каб ніхто яго не пачуў:

— Я то яе, праўду сказаць, і не вельмі шкадую, але тую галіну, якую яна можа абламаць на дрэве, як будзе вешацца, вельмі шкада: яна ж не дачакаецца вясны і не апранецца ў зялёную вопратку.

— Ну, ужо хопіць гэтага. — перарваў Максім.

— І я так думаю, — згадзіўся з кумам Сцяпан. — Я маю важнейшую справу, чым гэта....

— Якую?

— Паслухай. Сёння я рашыў «памаліцца» за добрую і шчаслівую вясну. Яна ж ужо не за гарамі... Кумок, пойдзем, «памолімся»?

— Ты што, Сцяпан!?

— Ты мяне не зразумеў. Табе кажы аб адным, а ты аб другім, як малое дзіця. Ну... сапраўднае дзіця! — раптам рассмяяўся Сцяпан, адсланяючы свае вялікія, жоўтыя, відаць махоркаю прабратыя, зубы:

— Пойдзем сустракаць вясну ў «Гайнавянку», гэта значыць у рэстаран. Ідзём кумок?

— Што ж, як так хочаш, то ідзём, — адказаў ляніва Максім.

Сцяпан уцешыўся і зноў паказаў свае жоўтыя, вялікія зубы. І яны рушылі ў напрамку рэстарана. Пад нагамі шуршэў снег напалавіну з вадою. Прыгравала цёплае сонейка. Непадалёка шчабяталі птушкі. Яны нядаўна прыляцелі з выраю. Шукаюць сабе домікаў, якія занялі вараб'і — разбойнікі. Угары праляцела стада буслаў. Ляцелі ціха. Каб іх як належыць сустрэць, Маскім з кумам Сцяпанам увайшлі ў рэстаран.

Увайшоўшы ў рэстаран, кумы занялі пачэсныя месцы за столікам, які стаяў пасярэдзіне залы. На стале хутка знайшоўся традыцыйны літр, некалькі лустак хлеба і дзве катлеты. Сцяпан, паправіўшы свой таўставаты гальштук і пачухаўшыся па патыліцы, звярнуўся да нахмуранага кума, які толькі пасвістваў сваім бульбяным носам і зрэдку пастукваў абцасам па падлозе, як быццам гэтым хацеў паказаць, што сёння надзеў новыя боты, зробленыя з прыгожай хромавай шкуркі.

— Ну, што кум, давай махнём за добрую вясну, — сказаў ён і схапіў невялічкую чарачку ў сваю агромную руку так, што небарачка аж затрашчала.

Максім таксама працягнуў руку да чаркі, прыпаднёс яе ўгору і сказаў:

— Махнём, саколік, махнём, каб многа хлеба было і каб жонка ў цябе была лепшая.

Сцяпан на гэта толькі зрабіў нейкую кіслую міну, як быццам не верыў у тое, што яго жонка можа пераменіцца. Яны выпілі па чарцы. Да гэтай справы кумоў не трэба было заахвочваць. Пасля першай чаркі яны выпілі другую, трэцюю. Раптам Максім закрычаў дзікім голасам, каб усе ўцякалі з «Гайнавянкі», бо яе сцены пачынаюць трашчаць. Потым сядзеў ён за столікам з шырока раскрытымі вачыма і штосьці мармытаў. Недаедзеная катлета як на злосць упала са стала і знайшлася ў боце, якога кум толькі што сёння прынёс ад шаўца. Людзі, гледзячы на гэта, пачалі смяяцца. Гэта вельмі не спадабалася Максіму, ён задраўшы ўгору галаву прамовіў:

— Вясна вясною, але новыя боты — новымі ботамі.

І рушыў у напрамку дзвярэй. Але зачапіўся за стол, за якім сядзела нейка пані, і перакінуў яго. Тая нарабіла шуму.

За хвіліну два кумочкі пры дапамозе міліцыянераў выйшлі з рэстарана.

На дварэ было мокра. Падаў дождж. Дзесьці далёка ўзыходзіў рагаты месяц. Дуў цёплы паўднёвы вецер і разгортваў пакімячаныя валасы на галаве Сцяпана.

Праз хвілін пяць Сцяпана і Максіма замкнулі ў нейкім пакоі, і яны неўзабаве заснулі.

Першым прачнуўся Максім.

— Сцяпан! Уставай! — крыкнуў ён. Сцяпан схапіўся і баязліва прагаварыў.

— Што, мая сарока, можа вады ці дроў прынесці... Толькі не бі мяне тым праклятым апалонікам, я ж нічога дрэннага не зрабіў.

Расплюшчыўшы вочы праз хвіліну ён прыглядаўся закратаваным вокнам, глядзеў на замкнутыя дзверы, а потым апамятаўся і кажа:

— Але ты мяне спужаў. Я думаў, што гэта мяне жонка будзіць... Ну і сустрэлі мы вясну.

— Ну, добра, добра! Ужо годзе сустракаць вясну. Пара дадому.

— Што скажуць, Сцяпан, нашыя жонкі? — разважаў Максім.

— Напэўна не пахваляць.

— Ну, а што ж мы дрэннага зрабілі? Сустракалі вясну. Мо няпраўда кумок? — тлумачыўся Максім.

МІХАСЬ САЕВІЧ

Кожны ствральнікам рэпертуару

У сувязі з вялікімі патрэбамі аматарскага руху ў рэпертуары і вялікімі бракамі ў гэтай галіне Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства звяртаецца з просьбаю да ўсіх членаў літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа» і да ўсіх тых, хто не належыць да гэтага аб'яднання, але мае здольнасці да пісання, каб паспрабавалі сваіх сіл у стварэнні багатага мясцовага рэпертуару для драматычных і эстрадных гуртокоў.

Патрэбныя:

1. П'есы — колькасць асоб 8—12, лёгкія да пастаноўкі на 30—40 мінут.
2. Сцэнкі — гумарыстычна-сатырычныя на 2 асобы.
3. Скетчы, кароткія гуморы, сатырычныя вершы.
4. Канферансье (вяжучае слова) для эстрадных вясковых калектываў ігд.
5. Частушкі або тэксты да вядомых мелодый. Форма і змест не агранічваюцца. Ёсць вялікая магчымасць друку. Прысылаць да 15 мая г. г. на адрас: ZG BTSK Białystok, ul. Warszawska 11.

Кіраўнік культурна-асветнага аддзела ГП БГКТ М. Лобач

Піва з цукрам ці без цукру

(Працяг са стар. 1)

Святліца грамадская прыстражы адкрыта ўдзень, але пустая. Сюды вечарам толькі на тэлевізар прыходзіцца. І больш нічога.

Сярод герояў Кляшчэляў найбольш мне па-даўнейшаму бліжчыць Ян Харшляк (кіраўнік школы), вечна неспакойны, вечна асуджаны на разважанні і пошукі лепшага, новага. Яго тварэннем — цяперашняя засаднічая сельскагаспадарчая школа ў Кляшчэлях, дзе вучыцца моладзь нават аж з Мельніка. Гэтая школа вырасла са звычайнага СПР-у і была школай новага тыпу першай у ваяводстве і бадай першай у краіне. Ян Харшляк упарты бывае. Цяпер на яго варштаце поўная сярэдняя спецыялістычная сельскагаспадарчая школа. Хоча стварыць у Кляшчэлях цэнтр сельскагаспадарчай асветы. Яго аргументы нельга збіць, іх можна толькі міма прапускаць. Усё залежыць ад улад. Ці так? І ад Яна Харшляка. Веру разам з ім у яго сярэднюю сельскагаспадарчую поўную школу ў Кляшчэлях. Харшляк адступаць не ўмее, паддавацца не ўмее і хаваць галаву ў пясок не ўмее. Не умее, і ўсё.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

НАША АКЦЫЯ

КНІЖКІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА Ў ГАРАДКУ

Падарунак **Юркі Геніюша** з Беластока: Гр. Адамов — «Тайна двух океанов»; В. Ардаматский — «Он сделал все, что мог «Я 11—17» Ответная операция; В. Журавлева — «Янтарная комната»; М. Полыковский — «Конец Мадамин-Бека»; Н. Томан — «Именем закона»; Г. Ходжер — «Эморон-озере»; И. Довидайтис — «Секретная почта»; Н. Гомолка — «Шестой океан»; А. Стругаций — «Возвращение»; Рытхэу — «Голубые песцы»; Г. Мартынов — «Каллисто»; П. Панч — «Клокотала Украіна»; Е. Войскунский — «Экипаж «Меконга»; Хиреси Нома — «Зона пустоты»; А. Казанцев — «Гости из космоса»; Г. Тушкан — «Друзья и враги»; «Огонёк» № 50 і 52 за 1965 г. і № 1, 2, 5 за 1966 г.

На здымку: Тэрэска ў Элку ў лютым 1966 года.
Тэкст і фота: В. Р.

Сустрэча з Тэрэсай

У беларускім календары на гэты год ёсць артыкул пад загалоўкам «Тэрэсы лёс незвычайны». Летам 1964 года гэты артыкул быў друкаваны ў нашым тыднёвіку. У ім расказвалася аб сапраўды незвычайным лёсе Тэрэсы Ляшчкоўскай, якая цяпер жыве ў Элку. Нарадзілася яна на Беларусі. Ёй было ўсяго ледзь тры месяцы, калі гітлераўцы спалілі іх вёску. Частку жыхараў расстралялі, а частку адправілі ў Германію, каб парабкамі служылі немцам. Туды трапіла сям'я Івана Кожуха. Па дарозе пад Граевам здарылася няшчасце. Маці папала пад цягнік. У Граеве быў перасылачны пункт, дзе нявольнікі праходзілі каранцін. Там працавала дачка Анны Ляшчкоўскай, Гэлена. Аўдавеўшы Іван Кожух, каб ратаваць ад галоднай смерці трохмесячнае дзіця, папрасіў яе заапекавацца дзяўчынкай. Ляшчкоўская сваіх дзяцей мела пяцёра. Аднак прыгарнула сірату. Пасля вайны Ляшчкоўскія перабраліся ў Элк, а з імі разам — Тэрэска. (Каго зацікавіў далейшы лёс Тэрэскі, можа пазнаёміцца з ім у беларускім календары на 1966 год, стар. 262).

Нядаўна я пабываў у Элку. Карыстаючыся нагодай, адшукаў Тэрэску. Яна ў далейшым працуе ў фабрыцы фанеры, далей кіруе фабрычнай касай. Кіраўніцтва фабрыкі падбавіла ёй зарплату. Усе яе тут хваляць. Толькі цяпер Тэрэска не называецца ўжо Ляшчкоўскай. Яна паўгода таму назад выйшла замуж і прыняла прозвішча мужа. Лэбкоўскім яго завуць.

— Адно хіба толькі мне ў жыцці ўдалося, — сцвярджае Тэрэска, — гэта муж. Ён вельмі добры. Па прафесіі тэхнік. Працуе на аўтабазе мясцовага транспартнага прадпрыемства. Жывем скромна, але бяды не адчуваем. Хацела б папрасіць да сябе ў госці бацьку або братоў. Яны ж нават на вяселлі ў мяне не былі. На жаль, пакуль што на перашкодзе нашы жыллёвыя ўмовы. Абменьваемся толькі лістамі.

Так, Тэрэска цяпер з мамай Ляшчкоўскай ужо не жыве. Разам з мужам наймаюць невялікі пакойчык у адной сям'і. Але аб ёй не забывае. Аб тым шмат чаго апавядалі мне супрацоўніцы Тэрэсы.

— Яна, — гаварылі, — бяжыць да Ляшчкоўскай амаль штодзень. Дапамагае ёй, грошы дае. Лепшая ад родных дочак.

Тэрэска папаўняе свае веды. Яна завочна вучыцца ў эканамічным тэхнікуме. Незадоўга атрымае атэстат сталасці. Жадаем Тэрэсе Лэбкоўскай і яе мужу вялікага шчасця ў іх супольным жыцці.

КНІГА АБ ДЗЕЙНАСЦІ КПЗБ у 1924-1928 г. г.

Т. ГЛІНСКАЯ. КПЗБ — кіраўнік вызваленчай барацьбы працоўных Заходняй Беларусі. Выдавецтва «Беларусь», Мінск 1965, стар. 199

Расфарміраванне Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі адбылося, як вядома, на аснове беспадстаўных абвінавачанняў, у 1938 годзе, — адначасова з расфарміраваннем цэлай КПП. З таго часу, на працягу двух дзесяцігоддзяў, уся ахвярная рэвалюцыйная дзейнасць камуністаў міжваенных гадоў альбо прамоўчвалася, альбо прадстаўлялася ў фальшывым святле нашай уласнай публіцыстыкі.

Нямала пацехі рабіла гэта нашым ворагам, якія на гэтым нажываліся, свядома гэта выкарыстоўвалі да абняслаўлівання нашага мінулага.

І таму цешыць нас сёння кожная публікацыя, якая асвятляе гісторыю КПП і КПЗБ.

У апошніх гадах апублікавана ў БССР зборы ўспамінаў (у гэтым годзе таксама ў Літоўскай ССР у Вільнюсе), рад артыкулаў, збор дакументаў. Але няма да гэтага часу манаграфічнай працы прысвечанай гісторыі КПЗБ. (Даходзяць да нас слухі, што такая манаграфія рыхтуецца да друку ў Інстытуце гісторыі партыі пры ЦК КПБ. Мае яна, здаецца, выйсці ў свет яшчэ ў гэтым годзе). Менавіта таму, калі мы атрымалі выдадзеную нядаўна ў Мінску кніжку прысвечаную гісторыі КПЗБ у 1924—1928 гадах, пачалі яе чытаць з вялікім зацікаўленнем.

Аўтарка даволі дакладна асвятляе эканамічна-грамадскія і палітычныя ўмовы, якія ў вышэй сказаных гадах існавалі на Заходняй Беларусі, і ў храналагічнай паслядоўнасці апісвае дзейнасць партыі, а таксама яе ўнутрыпартыйнае жыццё. Абмяркоўвае некаторыя (не абавязкова найважнейшыя) пленумы ЦК, партыйныя канферэнцыі і I з'езд КПЗБ. Трэба адзначыць, што толькі ў адным гэтая праца карысна выдзяляецца на фоне некаторых іншых апублікаваных у БССР. Менавіта, абмяркоўвае яна дзейнасць КПЗБ на **ўсёй тэрыторыі**, якая ў міжваенныя гады ахоплена была назваю **«Заходняя Беларусь»**, а не толькі ў гэтых акругах, якія пасля II сусветнай вайны ўвайшлі ў БССР. Такім чынам абмяркоўвае таксама дзейнасць КПЗБ на тэрыторыі Віленшчыны і Беластока. І гэта, несумненна, трэба падкрэсліць як станоўчую рысу працы Т. Глінскай. Апрача таго, сама справа **сістэматызацыі**, да гэтага часу мала распрацаванага гістарычнага матэрыялу, заслугоўвае на прызнанне.

Горш справа выглядае з выкананнем гэтага пахвальнага намеру. Аўтарка не змагла правесці адпаведнай селекцыі матэрыялу і бескрытычна прыводзіць пэўныя пастановы і паасобныя фармулёўкі з даўных партыйных дакументаў, якія нарадзіліся ў час групавай і фракцыйнай барацьбы ў КПП, распаўсюджваліся ў тзв. перыяд культу адзінкі, а шмат ужо гадоў — асабліва пасля XX з'езда КПСС — усе польскія гісторыкі адкінулі іх. Зараз можам толькі са здзіўленнем і толькі як сумны кур'ёз чытаць прыведзеныя ў гэтай кніжцы сцверджанні аб «правым апартуністычным ухіле Варскага, Кастшэвы і Валецкага», аб тым, што іх пункт гледжання «аб'ектыўна вёў да падпарадкавання рэвалюцыйнага руху нацыяналістычным элементам» (стар. 45). Усе добрасумленныя даследчыкі ўжо даўно прызналі, што іменна гэтая тройка кіраўнікоў найбольш зрабіла ў прысвоенні КПП марксісцка-ленінскай лініі ва ўсіх асноўных пытаннях рэвалюцыйнага руху ў Польшчы. А ў кніжцы аб гэтым ні слова.

Кніжка мае вельмі многа недакладнасцей і памылковых сцверджанняў у вельмі істотных справах. Заняў бы вельмі многа месца пералік іх усіх. І таму прывядзем тут толькі **некалькі прыкладаў.**

На стар. 58 чытаем: «Перабудову партыйных ячэек паводле прадукцыйных правілаў закончана (?? — С.М.) у асноўным пад канец 1926 года. У гэтым часе створана фабрычныя ячэйкі ў Беластоку, Гродне, Брэсце». — Кожны дзеяч старэйшага пакалення ведае, што фабрычныя ячэйкі існавалі ў Гродне, Беластоку і іншых гарадах З. Б. многа раней, ужо ў 1921—1922 гадах.

На старонцы 57 чытаем (гаворка аб пленуме ЦК КПЗБ у чэрвені 1925 г.): «КПЗБ выраклася арыентацыі на ізаляванае ўзброенае паўстанне, але ў пастановах пленума не хапала якіх-небудзь дырэктыў адносна далейшай працы сялянскіх камітэтаў. Тым часам было добра вядомым, што ў большасці вёсак Заходняй Беларусі гэтыя камітэты рыхтавалі ўзброенае паўстанне, нягледзячы на тое, што партызанскі рух як цэласць ужо заміраў, а ў палове 1925 года зусім спыніўся».

Па-першае, паколькі партызанскі рух заміраў, то як магла **«большасць вёсак ЗБ»** рыхтаваць паўстанне?

Па-другое, кожны, хто што-небудзь ведае аб дзейнасці КПЗБ, ведае, што ніколі не было аж так добра, каб у большасці вёсак ЗБ існавалі сялянскія камітэты. Калі б былі нават у палавіне вёсак, дзе існавалі камітэты КПЗБ, то і гэта было б дасягненнем проста незвычайным.

На стар. 99 чытаем, што «КПЗБ у першых гадах свайго існавання ...выраклася працы ў прымірэнчых **прафесіянальных саюзах».** Гэтае сцверджанне разыходзіцца з фактамі. Было зусім інакш. Толькі ў пазнейшых гадах (1927—1928) выступілі такога роду тэндэнцыі.

Падобных **прыкладаў** можна было б прывесці больш. Такога тыпу кніжка трапляючы ў рукі новага чытача — а для яго ж перад усім хочам узнавіць нашу гісторыю — будзе пашыраць памылковае разуменне, будзе яго дэзарыентаваць у шматлікіх істотных справах.

Сцяпан Малеўскі

КАЛЯ СУДА І Ў МІЛІЦЫІ

Ля будынка суда натоўп цікавых. Вочы ўсіх скіраваны на траіх хлопцаў, якія ідуць у суправаджэнні міліцыянераў. Рукі іх скаваны наручнікамі. Хлопцы паспускалі галавы. Сярод цікаўных іх знаёмыя, радня.

«Малайцам» усяго па 17—19 год.

Я наведаў каменданта міліцыі ў Бельску маёра Чэслава Табара.

— Гэта няпраўда, — гаворыць тав. Ч. Табар, — што злачынцы — гэта выключна маладыя людзі. Але ёсць іх многа. У нашым павеце кожны 3-ці злачынца — гэта чалавек да 24 год жыцця.

Маёр падсоўвае мне рубрыкі справаздачы, з якіх чытаю, што на 503 выкрытых віноўнікаў ўсякага роду злачынстваў, 21 прыпадае на дзяцей да 13 год жыцця, 54 на узрост 13—17 год і 123 на 17—24 гады. Далей дадзеныя гавораць, што найбольш небяспечнымі і шкоднымі з'яўляюцца злачынствы на шкоду дзяржавы. На 17 выкрытых у Бельскім павеце аж 14 прыпадае на непаўналетніх.

Вышэй прыведзеныя лікі паказваюць на злачынствы непаўналетніх. Яны пераносяцца ўсё часцей на вёску, якая да нядаўна ў гэтым напрамку была зусім «чыстай». З чым гэта звязана?

Таварыш Табар, абапіраючыся на прыкладзе свайго павета, сцвярджае, што на вёсцы стварыліся спрыяльныя да пакражы ўмовы. «Клубы рольніка», клуба-кавярні. Часта хопіць адхіліць у акне гвоздзік, выняць шкло і ўлезці, а потым зноў закрыць.

Калі справа знайшлася ў міліцыі і датычыць грамадскай маёмасці, найчасцей спыняецца ў судзе. Вось такім чынам непаўналетні чалавек стае перад найвышэйшым органам справядлівасці. Зразумела, што ў адносінах да нялетніх суды ў нас прыймаюць розныя выхаваўчыя меры. Больш усяго такі «падсудзімы» атрымоўвае куратара, які за ім назірае. Бывае, што суд прысудзіць на «папраўчы дом», але не заўсёды гэта выкарыстоўваецца, таму што такога тыпу пляцоўкі перапоўнены і не хапае тут месц.

Дык гэта ж крайнасць, астатковасць. Трэба ўсімі намаганнямі ахоўваць дзіця, каб не дапусціць да суда.

А што рабіць у гэтым выпадку нам, простым людзям? Ёсць міліцыя і хай лапае і карае. Іменна ў тым і заключаецца ўся наша крывадушнасць. На першым месцы вінаватых за злачынствы маладых трэба паставіць нас — старэйшых. Гэта ж мы ствараем магчымасці да таго, каб кралі, нішчылі і г.д. Хай ніхто не думае, што злачынцы родзяцца імі. Міліцыя можа зрабіць многа і робіць, але перад усім тады, калі ўжо кепскае сталася, калі гэты малады чалавек засмакаваў і выпрабаваў уменні, набраў вопыту.

Лічу неабходным зацікавіць гэтай праблематыкай самую моладзь праз арганізацыі ЗМС, ЗМВ і ЗГП. Маем штораз больш прыкладаў, калі моладзь гэтая «сённяшняя» ўмее гуляць без нажоў і астраколаў, а ўсё часцей нават без гарэлкі. Аб гэтым гавораць лікі Павятовай камэнды міліцыі ў Бельску, дзе на 40 боек толькі адна прыпадае на гады 13—17, а 15 на 17 — 24 год. За неабходнасць лічу развінуць педагагічныя групы ОРМО, дзе патрэба як мага больш настаўнікаў і дзеячаў — выхавацеляў.

Толькі супольныя і скаардынаваныя намаганні могуць прынесці задавальняючыя вынікі.

А. КАРПЮК

ВІТАМІН

«У мінулым годзе ў нашу вёску правялі святло. Шматлікія гаспадары у тым ліку і мы, купілі радыёпрыёмнікі. Вечарамі я вельмі люблю пасядзець ля цёплай печы і паслухаць радыё. У многіх перадачах гаворыцца пра вітаміны. Я не вельмі разумею, што гэта такое, чаму пра іх так многа гаворыцца і навошта яны патрэбны нам? Прашу некалькі слоў напісаць на гэту тэму».

Некалькі слоў — гэта малавата. Але пастараюся ў вельмі скарочанай форме адказаць на пісьмо нашай чытачкі. Напэўна многа з вас не разумее таго якое значэнне маюць вітаміны ў нашым жыцці.

Вітамін — гэта надзвычай важнае рэчыва для жыцця. Арганізм атрымоўвае яго ў вельмі малой колькасці з ежаю. Гэтыя рэчывы — побач солі і вады — неабходныя для правільнага абмену матэрыі. Найчасцей бываюць яны стымулам для ферментаў, якія адыгрываюць важную ролю ў абмене матэрыі. Вітаміны не маюць пажыўных уласцівасцей, не насычаюць і не вядуць да таўсцення. Практычна яны не маюць ніякай каларытнасці. Гэта спалучэнні раствaральныя часткова ў тлушчах, часткова ў вадзе, якіх хімічная будова была адкрыта дзякуючы шматгадовым навуковым доследам. Хімікам удалося атрымаць шмат сінтэтычных, штучных вітамінаў, так што можна прымаць іх у таблетках і такім чынам заспакойваць патрэбы арганізма.

Вітаміны сёння адыгрываюць агромную ролю ў харчаванні. Зараз сталіся яны так папулярнымі, што цвёрда ўвайшлі ў нашу лексіку. Кожная сучасная жанчына павінна ведаць вартасць кожнага паасобнага вітаміну. Толькі агульна пра вітаміны. У наступным нумары пастараюся пазнаёміць вас з тымі вітамінамі, якія з'яўляюцца важнымі ў штодзённым жыцці.

АКСІННЯ

ВОЛЬФ МЕСІНГ і яго „магічная" сіла

Вольф Месінг — мацнейшы тэлепат нашых дзён. Ніжэй падаем шчыпту фактаў з жыцця гэтага цікавага чалавека.

Месніг нарадзіўся непадалёк ад Варшавы ў небагатай яўрэйскай сям'і. Упершыню яго тэлепатычныя здольнасці праявіліся нечакана ў наступных абставінах.

Кінуўшы яўрэйскую рэлігійную школу — іешыбот, у якую аддалі яго бацькі, ён адправіўся «куды вочы панясуць». Ён пайшоў на станцыю чыгункі, сеў у вагон першага трапіўшагася поезда. Гэты поезд ехаў у Берлін. Білета ў хлопчыка, безумоўна, не было. І таму ў паўцёмным вагоне трэцяга класа ён залез у самае цёмнае месца — пад лаўку.

У належны час з'явіўся кандуктар. Ён даволі бесцырымонна будзіў пасажыраў і правяраў білеты. Не забыўся ён заглядаць і пад лаўкі.

І вось вусаты твар схіліўся над Вольфам. Прамень святла ад пераноснага ліхтара ўдарыў яму ў вочы. «Білет»? — спытаў кандуктар. Хлопчык схапіў першы трапіўшы кавалачак цукерачнай паперы і падаў яго кандуктару. І гледзячы яму ў твар, усёй сілай страсці захацеў, каб той прыняў гэтую пустую паперу за білет.

Кандуктар неяк дзіўна пакруціў яе ў руках, шчоўкнуў жалезнымі сківіцамі і аддаў Месінгу.

— Чаму ж ты, хлопчык, з білетам едзеш пад лаўкай? — спытаў ён. — Садзіся, ёсць жа месцы.

Пасля доўгага бадзяння па вялікіх гарадах Месінг трапіў у паноптыкум — відовішчнае прадпрыемства разлічанае на шырокую публіку. У паноптыкуме Месінг дэманстраваў свае каталептычныя здольнасці. Ён умеў самаадвольна пагружаць сябе на некалькі дзён у стан штучнай «смерці» — каталепсіі. У гэтым стане чалавек страчвае ўсякую адчувальнасць, не рэагуе на знешнія раздражэнні. Цела яго застаецца зусім нерухомае. пульс амаль не адчуваецца, сэрца амаль не б'ецца, мускулы дрантвеюць і падобны ён зусім на трупа.

У вольныя ад работы ў паноптыкуме гадзіны Вольф развіваў свае тэлепатычныя здольнасці — уменне чытаць чужыя думкі. Школай яму служыў адзін з берлінскіх гароднінных базараў. Чырвонашчокія сялянкі гадзінамі сядзелі над горамі агуркоў, думаючы сабе аб сваіх дамашніх справах. Каб пераканацца, ці думкі іх адчувае правільна, Месінг любіў падыходзіць да сялянкі і гаварыць нешта ў тым сэнсе:

— Не клапаціцеся, зяць ваш вернецца.

Трэба бачыць здзіўленне і перапалох гандлярак.

Калі Месінг падрос, ён пачаў выступаць са сваімі тэлепатычнымі здольнасцямі ў цырках і эстрадах, аб'язджаючы са сваімі славутымі нумарамі амаль увесь свет. Яму знаёмымі былі многія з вялікіх людзей нашага стагоддзя: Фройд, Эйнштайн і іншыя, дэманстраваў ён перад імі неаднойчы сваё тэлепатычнае ўменне.

У 1939 годзе Месінг быў у Польшчы. У Варшаўскім гета загінуў яго бацька і браты. Месінг скрываўся. Фашысты вызначылі за яго галаву дзвесце тысяч нямецкіх марак. Аднойчы ўночы затрымаў яго на вуліцы Варшавы нямецкі афіцэр. Адбыўся кароткі дыялог:

— Хто ты?

— Я мастак...

— Не, ты Месінг... Ты вораг нашага фюрэра...

Нечакана афіцэр ударыў Месінга па твары.

Месінг выплюнуў на снег шэсць зубоў.

Месінга пасадзілі ў карцэр паліцэйскага ўчастка. Тэлепат сабраў усе свае сілы і прымусіў паліцэйскіх сабрацца ў яго камеры. Затым ён выйшаў з яе і апусціў цяжкую жалезную завалу звонку, пакідаючы паліцэйскіх замкнутымі ў камеры.

Ён пайшоў на ўсход. Ішоў начамі. Плаціў вялікія грошы тым, хто захацеў падвезці яго на павозцы. Аднойчы цёмнай лістападаўскай ноччу пераправіўся праз Буг і знайшоўся ў Краіне Саветаў.

Калі пачалася савецка-нямецкая вайна, Месінг усе свае сілы і здольнасці прысвяціў барацьбе з фашыстамі. Ён падарыў Савецкай Арміі два баявыя самалёты, набытыя на яго асабістыя зберажэнні. Ён тысячы разоў выступаў перад байцамі, якія адыходзілі на фронт заграваючы іх да барацьбы з фашызмам.

Цяпер Месінгу 65 гадоў. Ён жыве ў Маскве, часта выязджае ў розныя гарады Савецкага Саюза дэманструючы свае надзвычайныя здольнасці, а таксама супрацоўнічае з вучонымі, якія вывучаюць тэлепатыю.

(а-п)

Праважалі яго ў салдаты

Весела плывуць гукі гармоніка ў Іванавай хаце. А што ж гэта ў яго за ўрачыстасць? Мо сына жэніць, а мо гэта імяніны? Не, дарагія. Гэта ж заўтра яго сын ідзе ў салдаты. А звычай такі цягнецца ад вякоў, што калі сын ідзе служыць радзіме, то бацькі выпраўляюць вечарыну. Такую, можна сказаць, развітальную «учту». Сын з бацькамі запрасілі ўсю моладзь і сваіх сваякоў. Хлопцы абавязкова ў чорных касцюмах і ў белых кашулях, дзяўчаты таксама па-святочнаму апранутыя. І ўсе пачаткова размаўляюць паціху. Пасля сядаюць за стол і, вядома, паднімаюць першую чарку за шчасце маладога салдата. Праз нейкі час паплылі першыя словы песні. Спачатку спявалі паціху, потым песня як бы ажыла, паднялася вышэй, а потым вырвалася за сцены хаты. А словы песні былі знаёмыя «Там у чыстым полі, бяроза стаяла. Маці свайго сына з дому выпраўляла. Выпраўляла з дому дый з новай хаты. Дый з новай хаты ў няшчасны салдаты». Так было. І ўсё згаджалася. Была і новая хата ў Івана, і маці, якая выпраўляла свайго сына ў салдаты. Маці. пачуўшы словы песні, заплакала. То ж яна гадавала свайго Пецьку, а цяпер аддае ў салдаты. А што будзе далей? Як ён адслужыць? А мо што станецца яму? «Ай Божа, мой Божа»! — прашаптала ціха мама.

Плакала таксама і яшчэ адна асоба. Не ведаеце хто? А гэта ж нарачоная Пецькі. прыгажуня Зоська. Думала галубка, як гэта яна будзе жыць без Пецькі!

«Я ж так яго кахаю», — і сваё гора хацела ўтапіць у слязах, а яны беглі як хуткая вада і стрымаць іх не было спосабу. А моладзь, убачыўшы Зоську, заспявала галасней і кожны падумаў: вось дык заспявалі, закранулі за жывое месца. А Грышка, не шкадуючы гармоніка, граў весела і бадзёра, так што ногі хадзілі самі. Нават старэйшыя цёткі варушылі нагамі, хаця і не пад рытм твіста. А дзе ж ім да гэтай моладзі. Моладзь гуляла да самай раніцы. Яна не зважала на стому, на сон. А раніцай усе гурбой правялі Пецю на паўстанак. Правялі ў салдаты. Няхай служыць. «А ты, Зося, не бядуй, — суцяшае яе Валя. — Калі ён цябе любіць, дачакаешся напэўна, а вернецца, тады возьме за жонку». А цягнік, як бы ў адказ, доўга і працяжна засвістаў. «Так, чакаць доўга, Валечка. І хто яго ведае, як дачакаць яго? А мо разлюбіць?» Такія думкі кружыліся ў Зоські, яна іх гаварыла ўголас. «Дзе там ён разлюбіць. Бачыла, як ён на цябе глядзеў, ды і пацалаваў. І то пацалаваў пры ўсіх». «Так, так пацалаваў», — прыпаміналa Зоська і затулілася, каб вецер не дуў на яе губы. «Зоська, не бядуй. Кахай яго шчыра і чакай пісьма, а час зробіць сваё». Так суцяшала Валя бедную Зосю, якая не магла стрымаць сваіх слёз. Калі рушыў цягнік, заспявалі хлопцы аб бярозе ў полі і Пецьку салдаце.

Грыша Мароз
Стараберазова

ШЛЯХАМ ТЫСЯЧАГОДДЗЯ на БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

Саколка. Аб гэтай назве даведваемся толькі з дакументаў ад 1524 года, у якіх гаворыцца аб тым, што Зыгмунд I надаў каралеўскі двор Сакалда каралеве Боне. Каля гэтага двара паўстала вёска Сакалда, у якой Зыгмунд I пабудаваў касцёл. У самай Саколцы, якая знаходзілася на пагранiччы лясоў Букштэльскай пушчы, жылі гадоўцы сокалаў патрэбных да паляванняў. Адсюль і паходзіць назва Саколкі і шмат іншых мясцовасцей. Аб паляўнічай мінуўшчыне гэтых аколіц сведчаць таксама такія назвы, як: Сакаляны, Лісія Норы, Баброўнікі, Страж, Зубжыца, Казловы Лук.

У 1608 годзе Зыгмунд III Саколцы надаў гарадское права. А ў 1712 годзе Старое Мяста — Саколку разбілі на дзве часткі: Новую Саколку і Старыя Багушэ.

У другой палове XVIII стагоддзя, калі гродзенскае староства атрымаў Антоні Тызенгаўз (1765—1781), які імкнуўся да індустрыялізацыі аколіцы, паднеслася Саколка. За яго часоў прыехалі сюды рамеснікі і пасяліліся ў пабудаваных дамах — майстэрнях. Існавала тут страшэнная эксплуатацыя. Гараджан прымушалі да працы ў мануфактурах, а сялян пазбаўлялі зямельнай спадчыны. І таму ў час паўстання Касцюшкі ў 1794 годзе за аружжа ўзялася некалькі соцен жыхараў Саколкі. Сам бурмістр гэтага горада ў заадрасаваным пісьме да Касцюшкі скардзўся на паншчынны прыгнёт гараджан. Барацьба не аказалася дарэмнай. Шляхта вымушана была ўступіць. Аб зменах можа сведчыць вельмі знамянальны факт. Вось гарадскі сеймік аб'явіў Саколку сталіцай усяе Сакольшчыны. Гаворыць гэта аб аслабленні пазіцый шляхты і ўзросце значэння горада і гараджан. Памешчыкі перапалоханыя здарэннямі паўстання Касцюшкі вымушаны былі адступіць. Гарадскі сеймік выдаў шмат пастаноў. Можна тут прывесці адну з іх, якая ўвайшла ў жыццё. Была гэта пастанова, якая тычылася тытула саноўнікаў сакольскай зямлі званымі сакольскімі стольнікамі.

У 1807 г. Саколка знайшлася ў Беластоцкай вобласці. У хуткім часе ўтварылася тут стралковая школа (ляснічая). Інспектарам яе быў Валеры Врублеўскі, адзін з галоўных кіраўнікоў студзеньскага паўстання, генерал Парыжскай Камуны і сааўтар I Інтэрнацыянала.

Гаворачы аб гаспадарчым жыцці ў XIX стагоддзі, трэба ўспомніць, што ў Саколцы развівалася сельская гаспадарка і дробная прамысловасць. У горадзе знаходзіўся вялікі гарнізон царскіх войск, які налічваў 2700 салдатаў.

У міжваенных гадах Саколка славілася з рынкаў коней і быдла, а таксама гарбарнай прамысловасці. Падобна як іншыя гарады так і Саколка ў перыяд II сусветнай вайны была разбурана. Зараз мае яна шмат новых сучасных жыллёвых кварталаў, водаправоды. бальніцы, пачатковыя тры школы, ліцэй і школу будаўлянага рамяства, дом культуры. У горадзе ёсць таксама некалькі прадпрыемстваў.

Б. НІКІЦЮК

Беларускія прыказкі

Адзін з сошкай, а дзесяць з ложкай.
Багатаму чорт дзяцей калыша.
Воран ворану вока не выдзеўбе.
Гладзіць, ды процiў шэрсці.
Да Бога высока, да цара далёка.

УВАГА, СЯЛЯНЕ! ВЫРАЗАЦЬ, ЗБЕРАГЧЫ!

Цяпер усе сяляне ведаюць, што без штучных угнаенняў не дабіцца ім высокага ўраджаю. Ёсць чатыры асноўныя групы штучных угнаенняў: азотавыя, сімвал **«N»**, фосфарныя, сімвал — **«P»** (або P_2O_5), патасовыя (каліевыя), сімвал — **«K»** (або K_2O) і вапнавая, сімвал — **«CaO»**. Таму ў сельскагаспадарчай літаратуры часта ўжываецца назвы **«NPK»**, калі трэба акрэсліць адпаведны састаў штучных угнаенняў неабходных для правідловага развіцця расліны. Спецыялісты падлічылі запатрабаванні паасобных сельскагаспадарчых культур на штучныя ўгнаенні. Унізе табліца, якая прыводзіць вынікі гэтых падлікаў.

Расліна	з 1-га га расліна бярэ (у кг)				Тады дае плён (у цэнтнерах)	
	Азот	Фосфар P_2O_5	Потас K_2O	Вапна CaO	Зерне корані бульбы	Салома лісце
Жыта азімае	60	30	60	20	20	40
Пшаніца азімая	70	30	50	10—15	24	45
Ячмень	50	25	55	30	24	36
Авёс	65	30	70	18—20	24	40
Кукуруза	107	50	127	60	45	80
Бульба	90	40	160	40	200	80
Цукр. буракі	150	60	175	25—50	400	200
Карм. буракі	110	50	250	20—40	500	130
Рапак азімы	114	58	130	100—150	24	67
Лён	45	29	57	15	6	40
Гарох	120	33	80	56	20	30
Жоўты лубін	120	40	66	30	16	40
Канюш. чырв.	100	30	75	94	50¹)	—
Люцэрна	230	52	145	130—250	320¹)	80¹)
Сырадэля	106	47	161	45	220²)	50¹)
Сена	75	30	80	14	45¹)	—
Цыбуля	80	40	100	60	300	—
Памідоры	100	20	120	100	300	—
Морква	95	30	150	120	100	—

¹) сена, ²) зялёная маса

Дозы азоту, фосфару, потасу і вапны падаюцца тут **у чыста хімічным саставе.** У продажы няма хімічна чыстых штучных угнаенняў. Трэба тады пералічыць. Справа не складаная. Кожны гаспадар можа такі пералік правесці самастойна. Возьмем бульбу. Яна патрабуе: 90 кг азоту, 40 кг фосфару, 160 кг потасу і 40 кг вапны.

У магазіне, прыкладна, купілі мы: **салетшак, двуфосфат і патасовую соль.** Глядзім на мяшкі. Там піша, што салетшак 25%-тавы, двуфосфат — 26-тавы, патасовая соль — 38 — 42%-авая. Гэта значыць, што: у адным цэнтнеры **салетшаку** знаходзіцца **25 кг азоту** (N), двуфосфат мае **26 кг фосфару** (P), а патасовая **соль 38—42 кг потасу** (K). Пералічваем цяпер на гектар поля. Просты падлік паказвае, што салетшаку на адзін га бульбы трэба падсыпаць 3,6 цэнтнера, двуфосфату — 1,5 цэнтнера, а солі патасовай — 4 цэнтнеры. Падобна лічым колькасць вапны.

І на канец прапануем дакладна прыгледзецца табліцы справа. Яна вам вельмі спатрэбіцца ў час сяўбы і перахоўвання штучных угнаенняў.

Збіраецеся ў поле сеяць штучныя ўгнаенні. У вас ёсць, скажам, **салітра амановая, суперфосфат і патасовая соль.** Хацелі б вы аблегчыць сабе працу і **за адзін раз рассеяць гэтыя ўгнаенні,** замест бегаць па тым самым полі тры разы. Глядзіце на табліцу. Яна паказвае, што ўсе гэтыя штучныя ўгнаенні можна з сабой змешваць толькі непасрэдна перад сяўбой

В. Р.

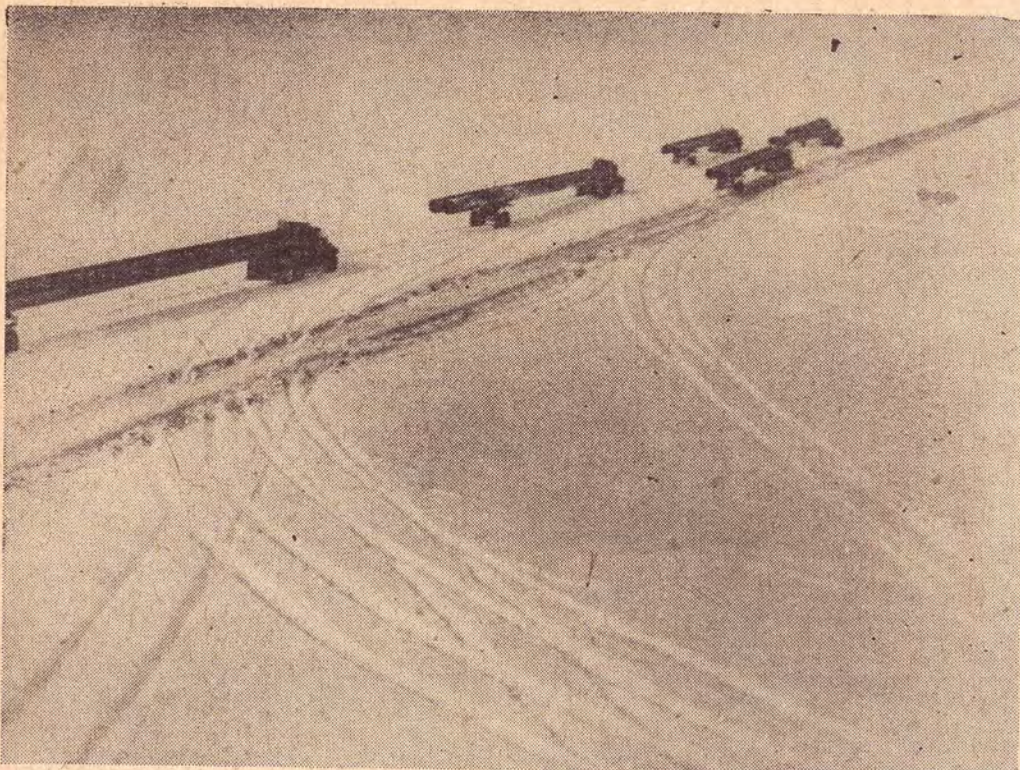
ШТУЧНЫЯ УГНАЕННІ

Nawozy		1 Saletra amonowa	2 Saletra wapniowa	3 Saletra sodowa	4 Saletrzak	5 Siarczan amonu	6 Azotniak	7 Mocznik	8 Superfosfat	9 Supertomasyna	10 Dwufosfat	11 Amofos	12 Sól potasowa	13 Kainit	14 Siarczan potasu
Saletra amonowa	1		X	X	X	X	■	■	X	■	X	X	X	X	X
Saletra wapniowa	2	X		X	X	■	X	■	■	X	X	X	X	X	X
Saletra sodowa	3	X	X		X	X	X	■	X	X	X		X	X	
Saletrzak	4	X	X	X		X	■	■	■	■	X	■	X	X	X
Siarczan amonu	5	X	■	X	X		■	X		■	X	■			
Azotniak	6	■	X	X	■	■		X	■		■		X	X	X
Mocznik	7	■	■	■	■	X	X		■	X		X	X	■	
Superfosfat	8	X	■	X	■		■	■		■	X	■			
Supertomasyna	9	■	X	X	■	■		X	■		■		X	X	X
Dwufosfat	10	X	X	X	X	X	■		/	■		X	X	X	X
Amofos	11	X	X		■	■		X	■		X		X	X	X
Sól potasowa	12	X	X	X	X		X	X		X	X	X			
Kainit	13	X	X	X	X		X	■		X	X	X			
Siarczan potasu	14	X	X		X		X			X	X	X			

□ → Угнаенні, якія можна змешваць заўсёды.

☒ → Угнаенні, якія можна змешваць толькі непасрэдна перад сяўбой

■ → Угнаенні, якіх нельга змешваць.

З СССР

Аўтамабілі да перавозкі доўгіх труб, снег, сляды колаў і лінія гарызонту, якая зліваецца з зімовым небам — усё гэта стварыла ў аб'ектыве фотарэпарцёра арыгінальную графічную кампазіцыю...

Фота ЦАФ

196 градусаў холаду

Толькі з дапамогай сапраўды касмічнага холаду могуць захоўвацъ медыкі кроў і касцявы мозг. Навуковыя працаўнікі Украіны стварылі электронную ахаладжвальную машыну з праграмным кіраваннем. Працуе яна на вадкім азоце. Тэмпература ў ёй можа быць даведзена да мінус 196 градусаў Цэльсія.

Устаноўка. у якой адбываецца вельмі глыбокае ахаладжэнне, дазваляе рэзка аслабіць працэсы абмену ў захоўваемых рэчывах, надзейна «закансерваваць» іх не на дні або тыдні, як у звычайных халадзільніках, а на гады! (ака)

АТАКА НА КАРАБЕЛЬ

Навукова-даследчае судна «Аместыт» адбываў свой рэйс на Ахоцкім моры. У адзін вечар, калі траўлер лёг у дрэйф, каля яго з'явіўся сівуч. Гэтыя жывёліны вельмі звычайныя для мораў, што аплываюць Ціхаакіянскае ўзбярэжжа, з'яўляюцца бліжэйшымі сваякамі марскіх львоў.

Прайшло некалькі гадзін, а сівуч, сярдзіта фыркаючы, па-ранейшаму працягваў кружыць вакол траўлера. З надыходам цемры ён наблізіўся да судна ўшчыльную.

У дзве гадзіны ночы сівуч пайшоў на таран. З аглушальным ровам звер з разгону біў грудзьмі ў борт траўлера. Быў ён буйны, вагой больш тоны. І ўдары адбываліся адзін за другім.

Раптоўна прыўзняўшыся над вадой, сівуч зачапіўся ластамі за фальшборт, падцягнуўся, і трэця частка яго тулава аказалася на судне. Але пераканаўшыся, відаць, што маракі не прымаюць яго выкліку на паядынак, ён адштурхнуўся ад судна і з шумам плюхнуўся ў ваду. (ака)

ГАРАДЫ У АКІЯНЕ

У Японіі апрацаваны цікавы план будовы гарадоў у акіяне. Такім чынам, гэта павялічыць «жыццёвую прастору» жыхарам гэтага надта густа населенага краю на вулканічных выспах. Лічба насельніцтва Японіі перавышае сто мільёнаў асоб.

Па загаду японскага ўрада адзін з найлепшых архітэктараў Японіі, прафесар Ківаноры Кікутака апрацоўвае падрабязны праект будовы дамоў у акіяне. Праектуецца пабудаваць так званыя жыллёвыя астравы ў выглядзе плаваючых круглых сталёвых пліт, размерамі на некалькі дзесяткаў метраў. Такая сталёвая платформа будзе мець высокую бар'еру для аховы перад маркімі хвалямі. На платформе будуць знаходзіцца адміністрацыйныя дамы, тэатры, кіно і т. п. Кватэры будуць знаходзіцца ў вялізных цыліндрах, на трыццаць метраў углыб мора. Тут таксама будуць крамы, рэстараны, рамесныя майстэрні, ліфты — электрастанцыі, якія будуць даваць электраэнергію з руху хваль. (а-ся)

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

Адна з англійскіх газет падала цікавыя статыстычныя даныя. А менавіта: на 14 640 000 кватэр у Англіі аж 3 221 000 не мае ваннаў (лазенкі). Але ў 13358000 можна знайсці тэлевізары. Значыць — тэлевізія з'яўляецца больш распаўсюджанай чымся чыстата...

*

Перу з'яўляецца краінай наймалодшых маці на свеце. З афіцыйных статыстык вынікае, што 300 перуанскіх дзяўчынак нарадзіла сваё першае дзіця маючы 10 год.

*

Парыжанкі купляюць у месяц 18 тысяч пар штучных веек. Апошнім часам паказаўся ў Парыжы новы, водаадпорны клей да іх прымацавання, дзякуючы чаму ўладальніцы веек будуць маглі бяскарна плываць, ныраць і... плакаць. (лів)

ШТО ГЭТА ТАКОЕ?

Пластапоніка — гэта спосаб вырошчвання раслін з дапамогай пенапластаў. Ясней гаворачы, гэта слой пенапласта, які ўтрымлівае ўсе неабходныя ўгнаенні, мікраэлементы, а таксама гербіцыды і фінгіцыды. Пластапоніка дазволіць асвойваць неўраджайныя землі, змагацца супраць эрозіі, наступлення пяскоў засаджваць дрэвамі пустыні. Для таго, каб пасадзіць адно дрэва, патрабуецца пліта пенапласта размерам у адзін квадратны метр Пласт укладваецца ва ўглыбленне і закрываецца паверх грунтам. Ён затрымлівае дажджавую ваду, перашкаджае яе выпарэнню і замаруджана аддае яе раслінам.

(ака)

СЛОЎНІК МАЛПАВАЙ МОВЫ?

Групе англійскіх вучоных, якія вывучаюць паводзіны чалавекападобных малп, удалося скласці нешта накшталт «слоўніка малпавай мовы». Тут сабраны і ўсістэматызаваны ўсе гукі і мэтанакіраваныя жэсты, якія малпы выкарыстоўваюць для сувязі паміж сабою, слоўнік ахоплівае каля трыццаці жэстаў і столькі ж гукаў. (ака)

АСЁЛ — МАЛЮТКА

Тое, што бачыце ў сумцы, не з'яўляецца цацкаю, а жывым малюсенькім аслом! Называецца ён «Напарстак» і важыць толькі 6 кілаграмаў, гэта значыць трэцюю частку таго, што звычайна важыць нармальны асёл у гэтым узросце. Аслінае жарабя адносіцца да разнавіднасці карлікавых, ахвотна гадаванай у Англіі. «Напарстак» з'яўляецца ўласнасцю адной з жаночых школ у графстве Кэнт у Англіі і любімцам усіх вучаніц. (а-лів)

ВЫСТРАЛЫ У АРГЕНЦІНЕ

Нахабнасць некаторых груп «Такуары», фашыстоўскай арганізацыі ў Аргенціне, прымушае ўлады гэтай краіны да пэўнага адпору. Летам мела месца страляніна паблізу міжнароднага аэрапорта, дзе паліцыя шукала злачынцаў. Убачыўшы паліцыянтаў, схаваныя ў кустах нацысты з «Такуары» адкрылі агонь і пад яго заслонаю ўцяклі. Пошукі паліцыі ў гэтым месцы мелі нечаканы рэзультат: выкрыта склады зброі і амуніцыі, значныя сумы доляраў, спіс прыгавораных на смерць «Такуараю» грамадзян яўрэйскага паходжання, а таксама планы і карты аэрадромаў Аргенціны і Парагваю. Гэта астатняя знаходка дазваляе меркаваць, што арганізацыя «Такуара» мае свае самалёты і дзейнічае ў сціслым паразуменні з падобнымі ёй арганізацыямі ў іншых краінах Лацінскай Амерыкі.

Праз некалькі дзён пасля гэтых нечаканых рэзультатаў пошукаў паліцыі, віцэ-прэзідэнт Аргенціны заявіў, між іншым: «Урад аб'яўляе, што забаронена ўсялякая дзейнасць нацыстаў і антысемітаў».

Аднак жа нічога не зроблена для таго, каб злавіць членаў «Такуары». (а-ся)

Аляксей Карпюк

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

У Грыбаўцах гэтым часам нашы зайшлі да Карповіча, бацькі начштаба, пабілі для блізіру вокны, забралі лесніка. Затым падаліся да Цераха, палупцавалі старога, жонку, высадзілі ў хаце шыбы з рамамі. Яфрэйтар, які прыехаў з Міцькам на пабыўку, уцякаў праз акно. Скрабляцкі Сашка пальнуў па ім з дзесяцізарадкі, трапіў у жывот. На крыкі «арыштаваных» збегліся сяляне. Абодвух Міцькаў паставілі да сцяны, прачыталі ім прысуд атрада Каліноўскага. Добра набілі, аб'явілі людзям:

— Ну, немец — фашыст, застрэліў яго, гібы таго, у кустах, і туды яму дарога. Няхай бы да час не лез, не звалі. А гэтых гадаў, сваіх хрыстапрадаўцаў, застрэліць мала!

— Што-о вы, хло-опчыкі! — пачалі прасіць грыбаўцы, апрытомнеўшы ад жаху. — Яны ж нікога не прадалі, не забілі, адпусці-іце!

— Завядзём у лес і там па кавалачку, па адной жыліне будзем з іх выцягваць, вяроўкі віць. Тады павесім на асіне!

І павалаклі абодвух у хвойнік. Ля шашы хлопцам давялося доўга лавіць момант, перабраліся яны ў Ліпнікі толькі на трэція суткі.

Вяртаюся з Любай і Кардашом з чыгункі, а партызаны з грыбаўскай выправы ўжо нас чакаюць Стаяць і банкі з малаком. Усе ўзбуджаныя, у добрым настроі,

201

хваляцца. Пачынае церусіць сцюдзёны дождж, ніхто не заўважае.

— Вяду па Грыбаўцах нашага начштаба, — з уздымам апавядае Яроцкі, — а ён азіраецца і шыпіць: «Людзі глядзяць з вокан на нас! Як, сабака, пісталет трымаеш? Настаў добра мне ў плечы! І бі па мордзе, каб аж кроў цякла, ну!» Я замахнуўся, але да яго морды нават не дастаў, а ён: «Тады хоць лайся, ну!..»

Грыша Налівайка ў Скраблянах забраў дзве фурманкі з прадуктамі. Фурманы, партызанскія сувязныя, папрасілі распіску, што партызаны ўсё рэквізуюць, каб апраўдацца перад немцамі. Хлопец выпісаў «паквітаванне», і цяпер дзядзькі павезлі яго ў крынкаўскі гарнізон. Грыша ходзіць па лагеры, стогне:

— Ха-алера, чаму я ім дулю яшчэ не намаляваў!..

— Другі раз на распісцы намалюеш дзве, дурань! — пацяшаюць яго.

Героем дня стаў шаснаццацігадовы Саша Янкевіч. За ўдалы стрэл хлопцы чамусьці ахрысцілі яго Бранябойшчыкам, цяпер з яго смяюцца:

— Цябе б па танкі нямецкія пускаць!

— Снайпер! Ноччу з першага стрэлу трапіць у бягучага немца — трэба ўмець!

— Навучы. Бранябойшчык!

А ён — са светлым чубікам, танкашыі, у абцёпаных портках і ў такім жа саматканым пінжаку — хавае вочы ад пахвал.

Бедны Сашка, гэта была яго першая і апошняя вялікая радасць у такім кароткім жыцці!

Цяпер ля вогнішча сядзіць больш трыццаці чалавек. Не хапае толькі разведчыкаў з начштабам. Перад адыходам у Каралёўскі лес мае партызаны дасушваюць вопратку, вячэраюць. Люба фарсіць у чырвонай шапцы з вялізным верхам і раздае страву. Хлопцы падстаўляюць пустыя кацялкі:

— Таварыш дзяжурны па станцыі, калі ласка, наліце, колькі не шкада!

— Такому хло-опцу? На-а, е-еш! — перакульвае чарпак.

202

— Эй, мухамор, а мне?

— І табе на! Папраўляйся!

Мы так пабагацелі, што дазваляем сабе франціць. Алюмініевыя ланцужкі ад яршоў, якімі немцы чысцяць вінтоўкі, у партызан цягнуцца ад кішэняў да кабураў наганаў, пісталетаў. У Лук'янава, Кардаша і Налівайкі грудзі і плечы перакрыжаваны кулямётнымі лентамі з начышчанымі да золата патронамі. Пілоткі і шапкі расквечаныя чырвонымі стужкамі. Паміж гэтымі людзьмі, якія яшчэ пару тыдняў таму назад адзін аднаго і ў вочы не бачылі, цяпер — зладжанасць, «пачуццё локця». Аж сэрца радуецца, гледзячы на сямейку.

Церахаў сын таксама хоча есці, і яму даюць супу. Толькі страва не лезе Міцьку ў горла. Ён вінавата ўсміхаецца, перабірае ў руках кацялок, прыкідваецца, што кацялок пячэцца, яго непакоіць нейкая трывога. Міцька, відаць, няўпэўнены, ці даруюць яму хлопцы нямецкі мундзір. Ды і мы з ім адчуваем сябе ніякавата, ён цяпер для нас Міцька і не Міцька. Усё складаней, чым здавалася! А мундзір гэты, шынель, абшытая вайсковым сукном біклажка ды ранец з цялячай скуры, які рускія салдаты насілі яшчэ ў часы паходаў пад Шыпку і Плеўну, валяюцца зводдаль пад сасной. Міцька пераапрануўся ў цывільнае, яго вопратку разглядае Косця. Далучаюся да камісара.

— Не нясуць лейтэнанцкі са Страшава! — скарджуся. — Як узялі прасаваць, дык трымаюць колькі дзён!

— А ты прымерай гэты! — раіць камісар. — Будуць у цябе на змену, як бялізна...

— Паспрабую! Калі пасуе, пайду на шашу да разведчыкаў, пагляджу, што там робіцца. Нам жа аўтастраду пераходзіць трэба, Карповіч не вяртаецца. Разварушылі немцаў паяздамі на сваю галаву...

— Сцямнее, і пяройдзеш! Мяне непакоіць якраз дзед, якога хлопцы засталі тут, калі вярнуліся з малаком. Чаго яму тут трэба было?

— Мо дубцоў на кошык шукаў... — кідаю, распранаючыся.

203

ТРЫБУНА чытачоў

Сцяпан Паскробка

18-цігадовы Сцяпан Паскробка з Ласінкі з'яўляецца слухачом курсаў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі II-ой ступені ў Ласінцы. Заняткі вядзе на курсе кіраўнік мясцовай школы Сяргей Бароўскі. Сцяпан Паскробка добра вучыцца і атрыманыя тэарэтычныя веды выкарыстоўвае ў практыцы, асягаючы добрыя вынікі на гаспадарцы.

Многа мае Сцяпан Паскробка і грамадскіх абавязкаў. З'яўляецца ён членам павятовага праўлення Саюза вясковай моладзі, сакратаром грамадскага праўлення Саюза вясковай моладзі ў Ласінцы, камандзірам маладзёжнай групы добраахвотніцкай пажарнай стражы ў Ласінцы. Многа прысвячае часу таксама працы ў гуртёках БГКТ, ЛьЗС і ЛОК. Адным словам, расце на сапраўднага дзеяча сваёй аколіцы.

Віталіс Назарук
Гайнаўка

„Смаляць" у карты

Вось ужо каля паўгода працуе клуб-кавярня ў Крушынянах. Калі 16 кастрычніка мінулага года адбывалася ўрачыстае адкрыццё гэтага клуба, некаторыя з прысутных сялян першы раз аглядалі цуда нашых дзён — цікавую тэлевізійную праграму. Тады думалі: вось цяпер мы пачнем праводзіць вольны час па-людску. Даволі ўжо трапаць картамі аб стол ды сварыцца за гэта глупства.

Кончылася ўрачыстая хвіліна і кончылася радасць сялян. Ад 17 кастрычніка тэлевізар перастаў забаўляць гледачоў, і пачалася цікавая «каламыйка». ГС з Крынак то прывозіць наладжаны тэлевізар, то назаўтра забірае яго ізноў да рамонту, і так па сённяшні дзень. На шчасце ані моладзь, ані старэйшыя сяляне ў клубе не сумуюць. Страціўшы надзею на культурную разрыўку, у туманах папяроснага дыму яны «смаляць» далей у карты, аж гук ідзе.

К. П.
Крушыняны

Чыжоўскі драмгурток

Чыжоўскі драматычны гурток пад кіраўніцтвам настаўніцы Генрыкі Кульчакевіч працуе сістэматычна. 8 студзеня гурток выступіў з польскай п'есай «Мазавецкія дзяўчаты». Пасля добрага выступлення перад гледачамі сваёй вёскі, гурток выязджаў таксама з гэтай п'есай у суседнія вёскі, як Клешікі і Крывая. 21 лютага гурток выступіў другі раз перад сваімі аднавяскоўцамі. Паказаў ён дзве п'есы: беларускую «На ўскраіне сяла» і польскую «Цудоўнае лякарства». На гэтае выступленне многа прышло людзей з Чыжоў, а таксама з навакольных вёсак: Лянева, Лушчоў, Збуча і іншых. Пасля выступлення адбылася танцавальная вечарына, якая працягнулася да самага ранку. Да танца іграў чыжоўскі акардэаніст Жэня Петручук. Вечар прайшоў вельмі культурна і вясёла.

Янка Грамадскі
Чыжы

Расце аўтарытэт

Пачаткова, калі арганізавалі ў Шудзялаве школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, найбольшая цяжкасць была з наборам навучэнцаў. Зараз зусім іншая сітуацыя. Аўтарытэт школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі настолькі вырас, што вучняў заўсёды хапае. Усе тыя, хто закончыў сем класаў і не пайшоў вучыцца ў сярэднія школы, з'яўляюцца слухачамі сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Вучыцца тут моладзь з усіх навакольных вёсак, а менавіта: са Слойкі, Бароўшчыны, Слоі, Казловага Луга, Паўночнага Вострава і Навінкі.

Ужо шмат выпускнікоў школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Шудзялаве вучыцца ў сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Ружаным Стоку і Беластоку.

А. С.
Сакольскі павет

Культурнае абслугоўванне

Хваляць у Масеве (Гайнаўскі павет) Марысю Кічкайла за культурнае абслугоўванне кліентаў вясковай крамы. Тут і вага прадуктаў заўсёды акуратная. Ніколі не было аніякіх малейшых недаважанняў.

На здымку: Марыся Кічкайла ў час працы.

Ян Леўша
Масева

Ліст з БССР

Чакаю лістаў з Польшчы

Дарагая «Ніва»!

Прымі шчырае прывітанне і найлепшыя пажаданні ад Петруся Капчыка, студэнта 3 курса школьнага факультэта Мінскага педагагічнага тэхнікума.

Учора я ў першы раз у сваім жыцці разгарнуў твае старонкі, «Ніва», і палюбіў цябе. З гэтага моманту я буду з нецярплівасцю чакаць свежы твой нумар. А чытаць цябе я магу дзякуючы Дзяржаўнай бібліятэцы імя Ул. І. Леніна, якая цябе выпісвае для чытачоў-беларусаў, у БССР. Учора я прачытаў усе нумары, якія паспелі ўжо выйсці ў 1966-ым годзе. Мае ўражанні? Вельмі моцныя! Мне спадабаліся літаральна ўсе старонкі, асабліва там, дзе гаворыцца аб жыцці братоў-беларусаў у брацкай Польшчы, спадабалася і дзіцячая «Зорка», і нарысы, замалёўкі аб працы школ і многае іншае. Я сам праз 1 год таксама буду настаўнікам. Зараз вучуся. У свабодныя ад вучобы гадзіны захапляюся літаратурай (пішу вершы), спортам, кіно і г. д. Збіраю калекцыю паштовых марак, паштовак з краявідамі розных краін свету.

Дарагая «Ніва»! Вельмі буду ўдзячны, калі дзякуючы табе, я атрымаю мноства лістаў з Польшчы ад юнакоў і дзяўчат 16—25 гадоў. Усе яны атрымаюць адказ. Той, хто не ведае беларускай мовы, няхай піша папольску, бо я валодаю ёю нядрэнна, вывучаю яе самастойна! Мне вельмі б хацелася атрымаць ліст ад члена ЗМВ, настаўніка Скупаўскай школы Янкі Раманчука і пасябраваць з ім, думаю, што абмен лістамі нам будзе карысным і цікавым абодвум. Чуеш, Янка! Напішы мне абавязкова! І пішыце ўсе, хто жадае. Адказ дам я, альбо мае сябры (калі лістаў будзе занадта многа).

Беларуская ССР, горад Мінск — ГСП, п. Замчышча, Педагагічны тэхнікум
ПЯТРУСЬ КАПЧЫК

Злодзея не знайшлі

Непадалёк Катлоўкі ёсць невялікі лясок. Побач гэтага ляска раслі два агромністыя дубы, якім ужо можа за 200 год. Яны ўпрыгожвалі мясцовасць, стаялі, быццам помнікі старыны.

Але знайшоўся нейкі варвар і ў зімовую ноч у час завірухі зрэзаў аднаго дуба. Відавочна злодзей не паспеў да раніцы расправіцца з ім. Калі гаёвы гэтага ляска Грыша Іванюк заўважыў, што спілаваны дуб, следам зайшоў да Лапухоўкі і знайшоў адну палавіну парэзанага дуба ў бульбяной яме. Тады паведаміў ён аб гэтым ляснічага. Ляснічы загадаў жыхарам Ласінкі дастаць схаваную палавіну дуба і адвезці ў Гайнаўку на тартак. Другую палавіну, якая была разрэзана на два кускі, завезлі ў ГРН у Ласінку і ў нашу вёску Катлоўку. І вось так загінуў марна найпрыгажэйшы помнік нашай аколіцы, а віноўнік не знойдзены і не пакараны.

Пётр Банькоўскі
Катлоўка

Прыкладны пчалавод

Андрэй Шаховіч, жыхар вёскі Сакі (Бельскі павет), мае 60 вуллёў. У мінулым годзе прадаў ён «Вітаміне» 600 кг мёду.

Ён з'яўляецца не толькі добрым пчалаводам, але і добрым земляробам. Гаспадарыць ён на 10 га зямельных угоддзяў. Выкарыстоўвае сучасную сельскагаспадарчую тэхніку і атрымоўвае высокія ўраджаі. Кожны дзень прадае ён дзяржаве 40 літраў малака.

Васіль Кірылюк
Зубава

ДАРАГОЕ СЭРЦАЙКА!

Вельмі Цябе просім, каб Ты нам дапамагла. Мы маем па 17 год, жывем на вёсцы. Але вельмі хацелі б дзе-небудзь вучыцца. Мы закончылі сельскагаспадарчую школу (двухгадовую) і цяпер нідзе не вучымся.

Просім Цябе, «Сэрцайка», падкажы нам, дзе ісці вучыцца і падай нам адрас такой школы. Ці ёсць яшчэ ў нашым ваяводстве карэспандэнцыйныя агульнаадукацыйныя ліцэі, ці толькі ў Беластоку пры вул. Цёплай?

Вельмі цябе просім, каб Ты не адказала нашай просьбе.

Дзяўчаты
з Гайнаўскага павета

Дарагія дзяўчаты.

На маю думку, калі вы закончылі двухгадовую школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, то вы павінны і далей ісці вучыцца ў гэтым напрамку. А вось падаем адрасы ральнічых карэспандэнцыйных школ у Беластоцкім ваяводстве, дзе можна паступіць пасля скончэння СПР-аў (так як ў вашым выпадку):

1) Korespondencyjne Techn. Rolnicze w Białymstoku — ul. Dojlidy (SPR nie obowiązuje)
2) 3-letnie Techn. Rolnicze w Olecku,
3) 3-letnie Technikum Rolnicze w Różanym Stoku, pow. Dąbrowa Białostocka.
4) 5-letnie Techn. Rachunkowości Rolnej w Ełku (SPR nie obowiązuje),
5) 5-letnie Techn. Mechanizacji Rolnej w Supraślu (SPR nie obowiązuje).

Карэспандэнцыйных ліцэяў агульнаадукацыйных апрача таго, што ў Беластоку, больш няма ў нашым ваяводстве.

Жадаю поспехаў.

Сэрцайка

— Вясно-ой?! — чмыхае носам Косця. — Якія цяпер могуць быць кошыкі, падумай!

І праўда, бульбу ж цяпер не капаюць! Маўчыць Косця, маўчу я. Трывожна. Было чаго трывожыцца. У гэты момант вакол лагера збіралася смяротная небяспека, па нейкіх нябачных каналах перадавалася нам. Толькі відочных знакаў яе не было, паказацца баязліўцам не хочацца. Нацягваю мундзір, увагу стараюся накіраваць на іншае. Чуваць, як ля вогнішча Кардаш пяе:

Сонца за аконца коса спазірае,
У Антка ад Ганулі сэрца заміра-е-е!

Хор упаўголаса падхоплівае:

Га-анулю моя, сіне вочы твое,
Як цябе не бачу, баліць сэрца мо-е,
Га-анулю моя, сіне вочы твое...

Падабаліся чамусьці песні, якія нічога агульнага не маюць з нашым жыццём. Любімай у нас стала гэтая «Ганулья». Яе прынеслі валілцы, і заўсёды ў атрадзе хто-небудзь заводзіў няхітрую мелодыю, заражаў суседзяў бадзёра-вясёлым настроем. Вось і зараз адчуваю, як некуды дзяваецца мая трывога, пачынаю ўторыць пра сябе прыпеў, зашпіляю мундзір.

— Вінцук, чаму вас завуць Капытанамі? — хтосьці пытаецца за кустом. — Няўжо і праўда ў вашым родзе плаваў нехта на моры?

— Дзе ты ба-ачыў! — бароніцца партызан.

З Вінцуком я вучыўся. Многа гадоў збіраўся спытацца, чаму ў яго прозвішча Кужаль, а людзі завуць Капытанам. Забываю на мелодыю, прыслухоўваюся.

— Прыйшоў дзед з пакосу. Разаслаў на мурог анучы, лапці, сеў пад акап кляпаць касу. Стукае малатком, стукае, ажно бачыць: надворная свіння з'ела яго лапці і матляе анучай. Дзед за касё і да яе. А яна, халера,

хапіла другую анучу і ходу!.. Загнаў дзед у хлеў, расставіў у дзвярах ногі, мяркуе, што ёй зрабіць. Дзверы не зачыняліся, толькі адыдзі — уцячэ. Свіння не авечка, не стане кідацца на сцяну. Пабачыўшы, што бяда, наставіла лыч клінам і — дзеду пад ногі!

— Га-га-га-га! — выбухаюць хлопцы.

— Перастаньце ржаць! — гыркае на весельчакоў Косця.

— Стары і сам не памятае, як апынуўся ў яе на хрыбце. Свіння прэ яго па вуліцы, ён трымаецца за шчацінне, людзі кладуцца ад смеху. Ну, да гэтага дзеда звалі Кужалем, з той пары — Капытанам. І дзеці сталі Капытаны. І ўнукі...

Засмяяўся і я. Ладна, сёння няхай сабе пацешыцца. Заўтра ў Каралёўскім вазьмуся за вас. І не толькі за распушчанасць, бяспечнасць. Ведаю ўсе вашы слабінкі, там пастаўлю ўсё па-новаму! Супакойваю Косцю:

— Пражылі ў Ліпніках месяц, нічога не здарылася, пражывем і адну гадзіну, пакуль сцямнее... Хто ў лес на вечар пойдзе да нас? Яшчэ немцы не падурэлі. Ля разбітых вагонаў топчуцца. За двое сутак падсунулі ім і Саколе, і Зубкі...

— На бяду мала трэба...

Канчаю важдацца з чаравікамі, крагамі. Супакоены камісар азірае мяне з галавы да ног, сцвярджае:

— Гэты мундзір не горшы!

— Цеснаваты. І салдацкі.

— Не заўсёды табе хадзіць у чынах!

— Куплю табе зэгар вялікі, як рэ-пу, — цягне Кардаш, — а ён будзе ісці клепу-клепу-кле-епу! Га-анулю моя!..

— Ідзём да людзей, а то пачнуць зараз верашчаць на ўвесь лес! — бурчыць Косця.

Вяртаемся да вогнішча.

ПРАЦЯГ БУДЗЕ

Праграма
на 22—27. III. 1966 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Wiosna we wrześniu" (czeski), 22 — 23. „Jesienny dzień" (wietnamski), 24 — 25. „Koniec naszego świata" (polski). 26—27.

Кляшчэлі
„Na szlakach Australii" (radziecki), 22 — 23. „Perła" (meksykański) 22 — 23. „Wir" (węgierski), 24 — 25.

Дубіны
„Gładka skóra" (franc.), „Biały szejk" (włoski), 26 — 27.

Нарва
„Dwie strony medalu" (angl.), „Jest taki chłopak" (węgierski), 26 — 27.

Нараўка
„Lekkoduchy i dziewczyna" (radz.), „Wyższa zasada" (czeski), 23 — 27.

Чыжы
„Profesorek" (franc.), „Bracia" (bułg.), 23 — 27.

Дубічы Царкоўныя
„O życie dla Ruth" (angl.), „Czapajew" (radz.), 23 — 27.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Mansarda" (polski), „Irena do domu" (polski), 23 — 27.

Орля
„Spotkali się w pociągu (radziecki), „Strzał we mgle" (angielski), 23 — 27.

Райск
„Przemytnik z Piemontu" (franc.), „Ostatni świadek" (NRF), 23 — 27.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Tak" (węgierski), 22 — 24. „Zdradzona" (radz.), 25 — 27.

Міхалова
„Mężczyźni na wyspie" (polski), 22 — 23. „Małpia kuracja" (USA), 24 — 25. „Obrońca z urzędu" (angl.), 26. — 27.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Umrzeć w Madrycie" (francuski), 22 — 23. „Kronika jednego dnia" (radz.), 24—25. „Wojna trwa" (włoski), 26 — 27.

Мілейчыцы
„Wyższa zasada" (czeski), 22—23. „Testament uczonego" (radziecki), 24 — 25. „Olbrzym" (USA), 26 — 27.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Wraki" (polski), 22 — 23. „Lęk (czeski), 24 — 25. „Inspektor i noc" (bułg.), 26 — 27.

Шудзялава
„Człowiek zza biurka" (włoski), „Judex albo zbrodnia ukarana" (franc.), 26 — 27.

Сідра
„Przebudzenie" (czeski), 22 — 23. „Wojenna przyjaźń" (radz.), 24 — 25. „Ojciec żołnierza" (radziecki), 26 — 27.

Сухаволя
„Człowiek, który zabił Liberty Valencea" (USA), 26 — 27.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Szczęściarz Antoni" (polski), „Judex albo zbrodnia ukarana" (franc.), 23 — 27.

Ліпск
„Piąty wydział" (czeski), „Romeo, Julia i ciemność" (czeski), 26 — 27.

ТЭАТР ІМЯ ВЯНГЕРКІ

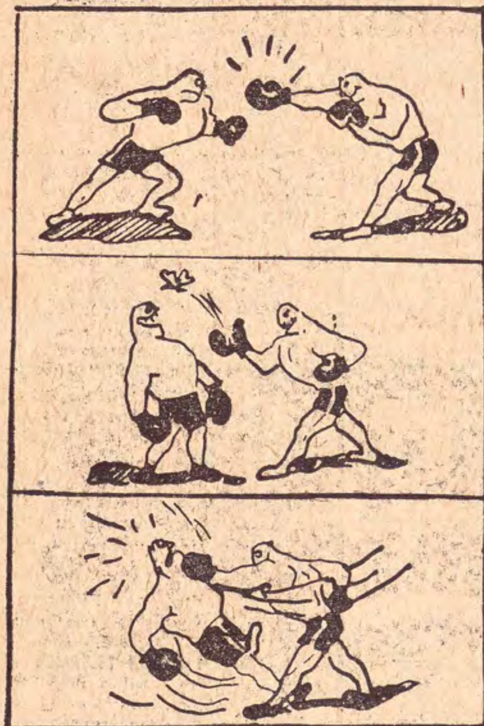
(выязная група)

Белавежа
„Mąż i żona" — 22. III.
Чаромуха
„Mąż i żona" — 23. III.
Крынкі
„Mąż i żona" — 24. III.
Сямяцічы
„Mąż i żona" — 29. III.

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Błtk 810 D-3

БЕЗ СЛОЎ

ВЯСЁЛАЯ БІЯГРАФІЯ

ЖАРТ

Дымяць дзядзькі цыгаркамі, —
А дым — аж да ..ябёс...
Пытаю, хто з іх будзе
Мікола Куранос.

— Які, браток, Мікола?
— Ды Ганнін абармот!
— А, мусіць, той, якога
Ўбрыкнуў заўчора кот...

Ляжыць цяпер ён, браце, —
Ці выжыве, ці не...
— Э, гэта, брат, не жарты,
Як кот — ды убрыкне!

— Шкада, быў хвацкі хлопец...
У даўнія часы
Я помню нават лысаму
Ён выдраў валасы.

— А смелы быў Мікола:
Калі двухстволка з ім —
Сам-насам з мухай стрэцца
Не страшыўся зусім.

— Любіў ён добра выпіць.
Разыдзецца, крычыць:
«На ўсю капейку квасу,
На ўсю прашу наліць!».

— Як чысціню любіў ён!
І мыўся, дзе стаяў,
Ручнік заўсёды быў з ім —
Ад кажуха рукаў.

— Таксама жонка Ганна
Руплівая ў яго...
— Каб паглядзець, дарэчы,
Ці паліцца у печы, —
Запальвае агонь.

— Мікола жыў багата...
— Чаго ў яго няма —
Няма вады, лапаты,
Табакі й той няма...

І тут падняўся дзядзька
Ва ўвесь магутны рост:
— А хай іх стопчуць качкі —
Я й ёсць той Куранос...

ЯНКА СІПАКОЎ

АНТОСЬ РЭДЗЬКА ПІША Ў ГП

У сувязі з аб'яўленым ГП БГКТ зборам экспанатаў у рэгіянальны музей у Белавежы, прыходзяць у ГП пісьмы ад насельніцтва. Адно з іх друкуем.

ДАРАГОЕ ГАЛОЎНАЕ ТАВАРЫСТВА!

Дайшлі да мяне чуткі, што збіраеце ўсё непрыгоднае і непатрэбнае ў жыцці.

Я склонны да беларускай культуры і люблю свой радзімы язык. Найбольш люблю тады, як крыху язык гладчэй ходзіць і любіў калісь свой народны напітак — самагонку, якую па-народнаму завуць чымаргес. Ды і цяпер люблю, толькі забароненая яна нашай дэмакратыяй, а ўжо за гэтую беларускую справу ў астрозе другі раз сядзець не хочацца, таму пішу, што ў мяне е добры экспанат, які хачу даць на памяць вам, бо мне ўжо ён не патрэбны.

Прашу паспяшайцеся хутчэй, пакуль міліцыі яшчэ не было, бо прападзе за нішто мой экспанат, то есць апарат гнаць самагонку, які можа быць цікавым экспанатам для нашых наследнікаў.

Жду атвета як салавей лета.

АНТОСЬ РЭДЗЬКА

ДАГАВАРЫЛІСЯ

— Добры дзень, суседзе!

— А нішто сабе — дажджу няма.

— Ты што гэта робіш?

— Дровы шчапаю.

— Мані, мані!.. Я ж бачу што ты вяроўкі з кудзелі ўеш.

— З чаго ж я буду віць, з твайго языка?

— І ў цябе ж язык ладны, не праглынеш.

— Во, табе толькі дай!

— Калі ж ты мне што даваў? Калі?

— Ты мяне не калі, дык я цябе не зачаплю.

— Табе ж і чапляцца не трэба, вунь як да вяроўкі прысох.

— Як ты — да жонкі.

— Не да тваёй жа.

— А чорт цябе ведае, чаго ты да мяне ў дварышча прыйшоў!..

Да жонак і чорта дагаварыліся, а трасца з хваробаю — яшчэ наперадзе.

ДОБРЫ ЗАКАЗЧЫК

Шавец аддаючы заказчыку новыя боты, сказаў:

— Тыдні са два вашы боты крыху ціснуць будуць. Не крыўдуйце.

— Э! Нічога — пацярплю. Два тыдні я яшчэ і ў старых пахаджу, а новыя няхай пастаяць.

ВАЖКІ ДОКАЗ

Па вуліцы ішоў чалавек. За ім крочыў міліцыянер.

Раптам міліцыянер знайшоў кашалёк. Ён дагнаў таго чалавека і спытаў

— Грамадзянін, гэта вы згубілі кашалёк?

Чалавек спачатку разгубіўся, а потым і кажа:

— Так, так, гэта мой кашалёк.

— А чым вы дакажаце, што ваш? — пацікавіўся міліцыянер.

— А паглядзіце, якая вялікая дзірка ў маёй кішэні, — знайшоўся той.

НЯЎЖО АГЛУХ?

— Разумееце, не можам прыняць вашага сына ў музычную школу.

— А чаму?

— Слыху няма.

— А божачкі ж! Няўжо аглух? Учора ж ён яшчэ ўсё чуў.

АБЫ ПРЫЧЫНА

— Чаму ты кожны дзень у лазню ходзіш?

— Бо жонка сказала: «Ну, калі пасля лазні і вып'еш-нічога страшнага. А то смокчаш гарэлку без усялякай прычыны».

ПРЫВЁЎ ПРЫКЛАД

Ля вогнішча паляўнічыя, як звычайна, гаварылі пра сваіх сабак. Адзін паляўнічы захацеў пахваліцца і сказаў:

— Бываюць такія разумныя сабакі, што нават за самога гаспадара разумнейшыя!

— Ну, гэта ты перагнуў, браце. — запярэчыў другі. — Такіх сабак не бывае.

— Як не бывае!? У мяне самога такі сабака.

НЕ ВЫЙДЗЕ

Чатырохгадовы хлопчык вельмі дрэнна захоўваўся. Маці прыгразіла, што заменяе яго на добрага, паслухмянага хлопчыка.

— Нічога не выйдзе, — сказаў хлопчык.

— Чаму?

— Які дурань будзе мяняць добрае дзіця на кепскае?

Кліна клінам выбіваюць, чалавека — чалавекам.

*

Каню даюць вудзіла ў зубы, каб ведаў свае законы.

*

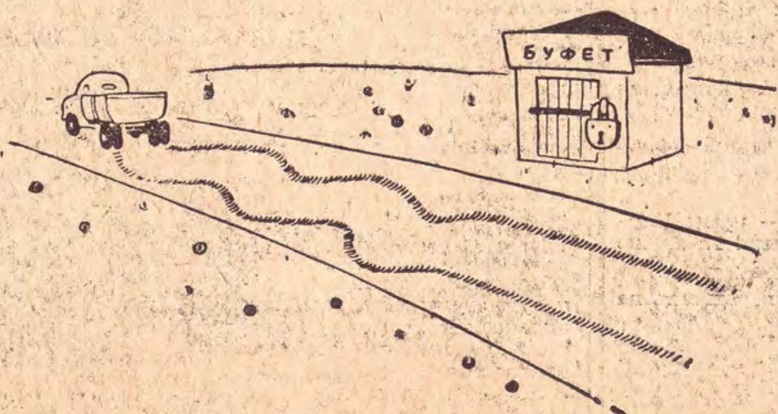
Кветкі на бляшаных вянках маюць надта непрыемны запах.

*

Забыўся як страляць з пісталета і забіў сябе.

*

Як Дзімітрава Паўліна пачала есці хлеб з макам, то так разрабілася, што ў дзверы не ўлазіць.

Умоўны рэфлекс.

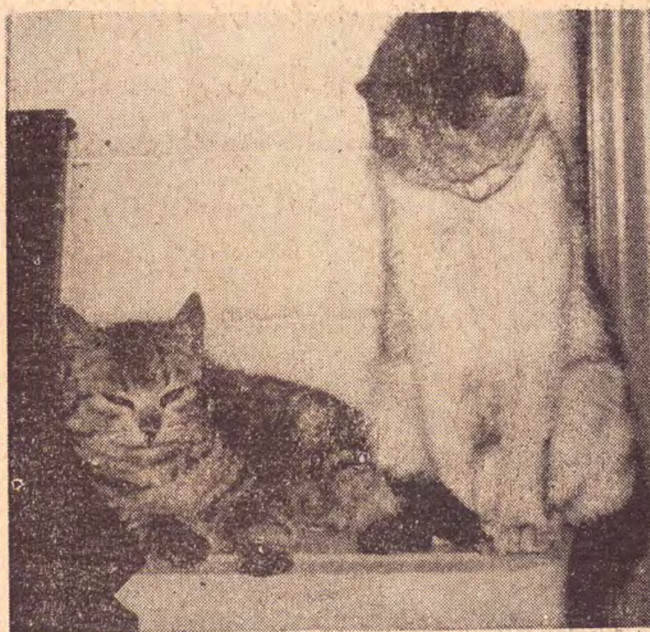
Слухаючы, што раяць табе людзі, калі-небудзь слухай і самога сябе.

ВЫПАДКОВАЯ СУСТРЭЧА

Часам сапраўдная любоў пачынаецца выпадковай сустрэчай. Аднойчы каза выпадкова сустрэла... ваўка.

Пазбягайце выпадковых сустрэч.

УСЯЧЫНА

Коцікі.

Фота В. Рудчык.

Кур'ёзы

ВАЖНА ДЛЯ МУЖОЎ

У Нью-Йорку ўжо год дзейнічае пункт пад назваю «Бюро ўпіканняў». Гэтая назва не зусім адпавядае характару працы гэтага пункта. Заданнем бюро з'яўляецца абарона перад жончынымі авантурамі тых мужоў, якім здарылася «загубіцца» ў горадзе і якія баяцца вяртацца дамоў. Пункт адкрыты цэлыя суткі. У ім вельмі многа ўсялякіх падарункаў, якія найбольш любяць разгневаныя жанчыны: кветкі, ласункі, духі і г.д.

Нешчаслівы муж, якога чакае ў хаце авантура, можа тут купіць падарунак і атрымаць добрую раду на тэму змягчэння гневу жонкі. Гэты пункт цешыцца вялікім поспехам; у гэтым годзе адкрые ён свае філіялы ў многіх амерыканскіх гарадах. (а-ліў)

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе *Любы Сліжэўскай* і *Валі Жэшка* з Беластока змяшчаем беларускую песню п. з.

БЯРОЗКА

Ты выйшла на ўскраіну вёскі,
Дзе песні салоўка пяе,
А вецер, нібыта ў бярозкі,
Расчэсвае косы твае.

А вецер вясковы ўздыхае
І шэпча высокай траве,
Што той, каго ты пакахаеш,
Шчаслівым сябе назаве.

Яму не хачу я зайздросціць,
Я ўспомню сваю маладосць:
Дзяўчына такой прыгажосці
У кожнага ў памяці ёсць.

Гады прабушуюць над вёскай,
Над намі вятры прашумяць,
А ты ненаглядная бярозкай,
На ўзгорачку будзеш стаяць.